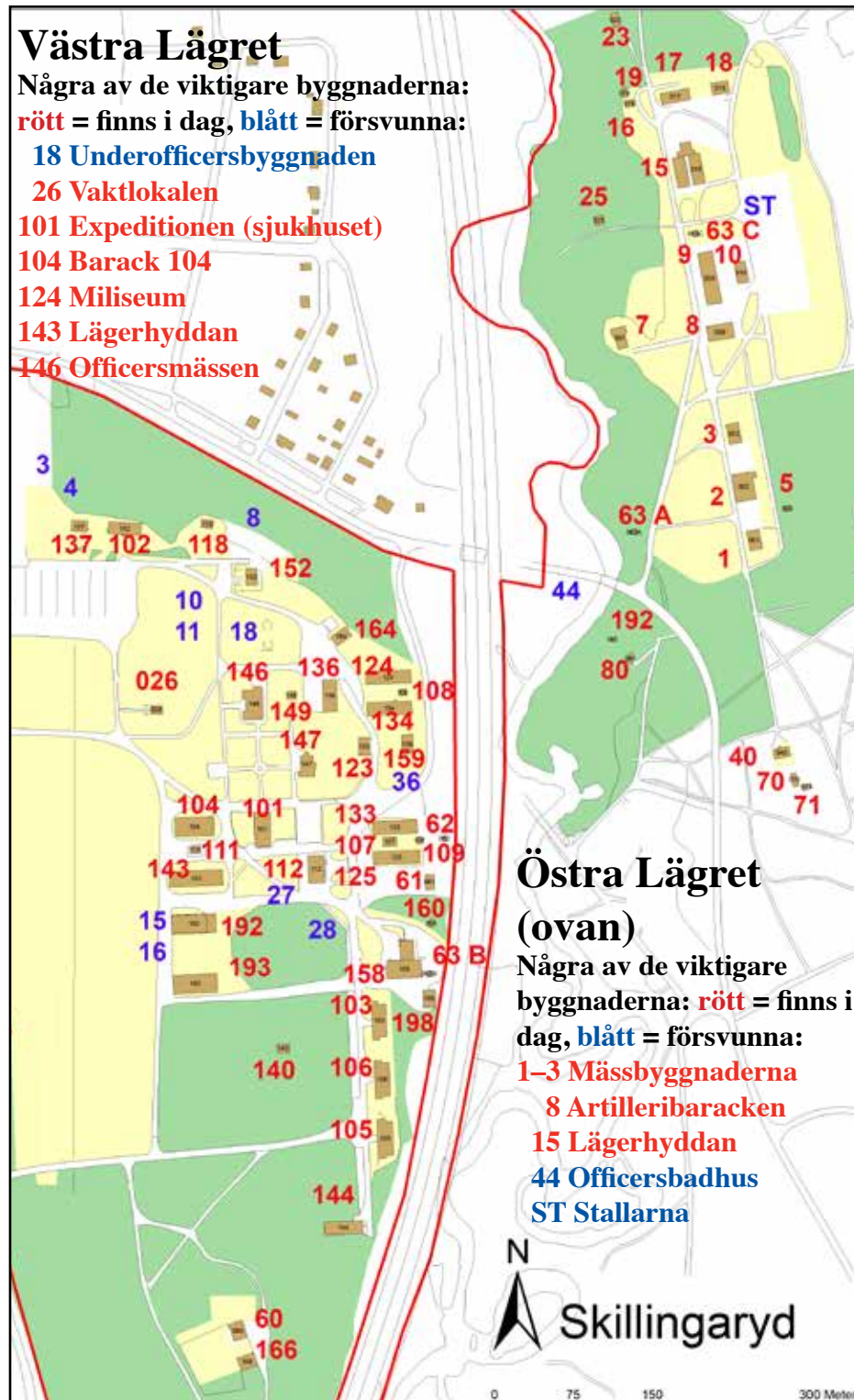

Skillingaryd – en militärort 1. Inledning

Syftet med detta exponat är att genom vykort visa vilken påverkan den militära närvaron haft och har på Skillingaryd som ligger 45 km söder om Jönköping. Skillingaryd som militärort går tillbaka till minst mitten av 1600-talet. En icke bestyrkt tradition gör till och med gällande att kung Karl Knutsson skulle ha samlat en härsmakt i Skillingaryd inför sitt danska fälttåg 1452. Än i dag finns militär närvaro i form av Ing2 från Eksjö och flera andra förband.

Skillingaryd har numera ett av landets 25 militära museer i

form av Miliseum – öppnat 2013, för övrigt det enda i Småland.

Den tidsperiod som valts för detta exponat är cirka 125 år – från kring 1890 med de äldst kända vykortet i Skillingaryd – fram till 2013 då de senaste vykortet med militära motiv utgavs. Det finns dock i inledningen en del vykort på svenska kungar och slag som indirekt hade påverkan på Skillingaryd som en militärort.

När det på korten framkommer foto, förlag och tryckeri finns dessa uppgifter i bildtexten. Om kortet är fränkerat står frimärkets valör inom parentes. Viktig text är i fet stil, mindre viktig i mager.

Källor: I första hand boken Kungl. Jönköpings Regemente och Skillingaryd samt egen medverkan med forskning i Skillingaryds Militärhistoriska Förening som initiativtagare och styrelsemedlem från starten 1994 och fortledes. Dessutom den lokala boken Vingar över Ljungheden från 2009 på 320 sidor, vilken togs fram av folk från bygden där utställaren här var en av åtta ansvariga.

Per Bunnstad, Skillingaryd i oktober 2015

Innehållsförteckning

RAM 1	Sida
1. Inledning	1
2. Sveriges blir en militärort	2
3. Oscar II och kronprinsen	4
4. Militärens influenser på Skillingaryd	7
RAM 2	
5. Västra lägret	9
5.1 Slätten	10
5.2 Idrott	11
5.3 Byggnader	11
RAM 3	
6. Skillingaryds skjutfält	17
7. Östra lägret	21
RAM 4	
8. Albatross	25
9. Soldathem	29
10. Lagan	32
RAM 5	
11. Flyg	33
12. Framför och bakom kameran	35
13. Drabbade av skjutfältet	38
14. Militären kommer och går...	39
15. Skjutfältet består...	40

Skillingaryd. Alla tidiga flerbildskort från Skillingaryd har militära motiv. Många av de tidiga korten är tryckta i Tyskland.

Tryck: Ljust. Rud. Bellander, Hamburg. Stämpel: Skillingaryd 050222 (5 öre).

"Vägfärd genom tiderna".
Ett vykort som väl beskriver Skillingaryds militära historia. Gunnars konstverk sattes upp i Vårdshuset Oscar som hade fått namn efter kung Oscar II som besökte Skillingaryds militärläger 1895 och detta var något mycket storslaget. Numera (2015) finns konstverket i kommunhuset Skillingehus. Gunnar fängade livet i Skillingaryd med omnejd och det finns givetvis militära inslag. Det har funnits militär närvaro i Skillingaryd sedan minst 400 år tillbaka.
Foto: Sven Storck och Bertil Pettersson. Obegagnat omkring 1980.

2. Skillingaryd blir en militärort

Skillingaryds historia är även vägarnas, kungarnas och militärernas historia. Vid övernattningsvalde kungarna helst länsmans- och prästgårdar om inte någon kungsgård fanns tillgänglig. I Skillingaryd eller trakten omkring som i Tofteryds prästgård valde man härbärge, ofta på väg till krig i Skåne eller Danmark. Man färdades ofta just i denna trakten för här gick vägar i nord-sydlig riktning. Småland var länge det sista landskapet ned till danskarna.

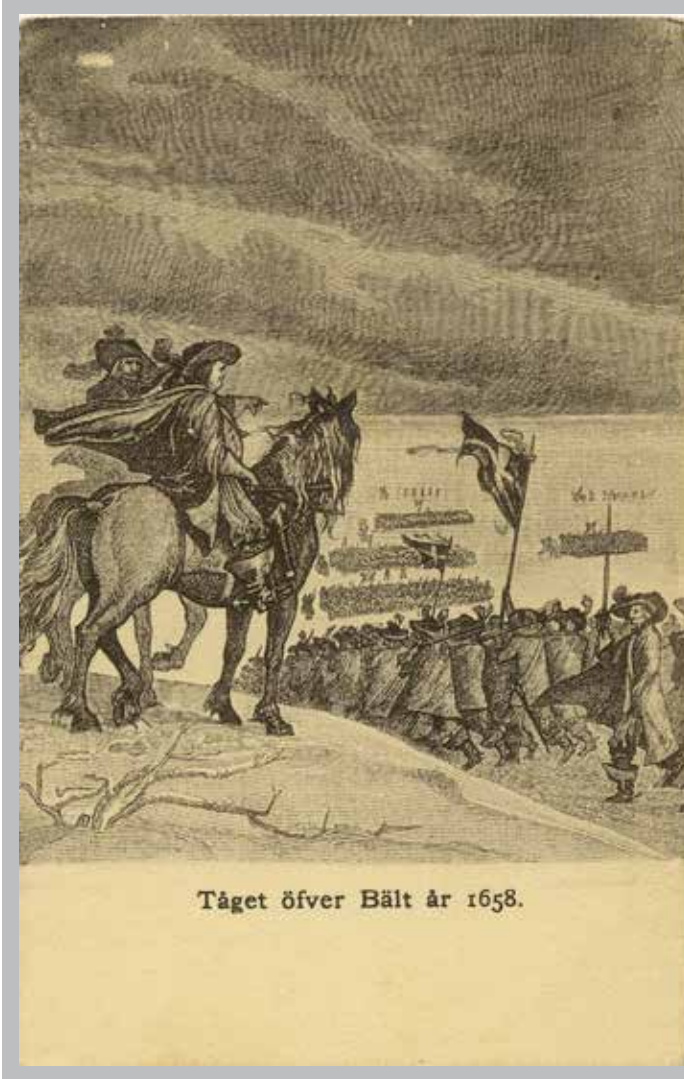
En gästgivaregård i Småland. Akvarell av Fritz von Dardel, 1844.

Utgivet 1978 till Nordiska museets utställning Resa i Sverige. Tryck: Pv tr Sth 1978. Obegagnat.

Gustaf Adolf vid Lützen. En del av kungens män kom från Skillingaryd med omland.

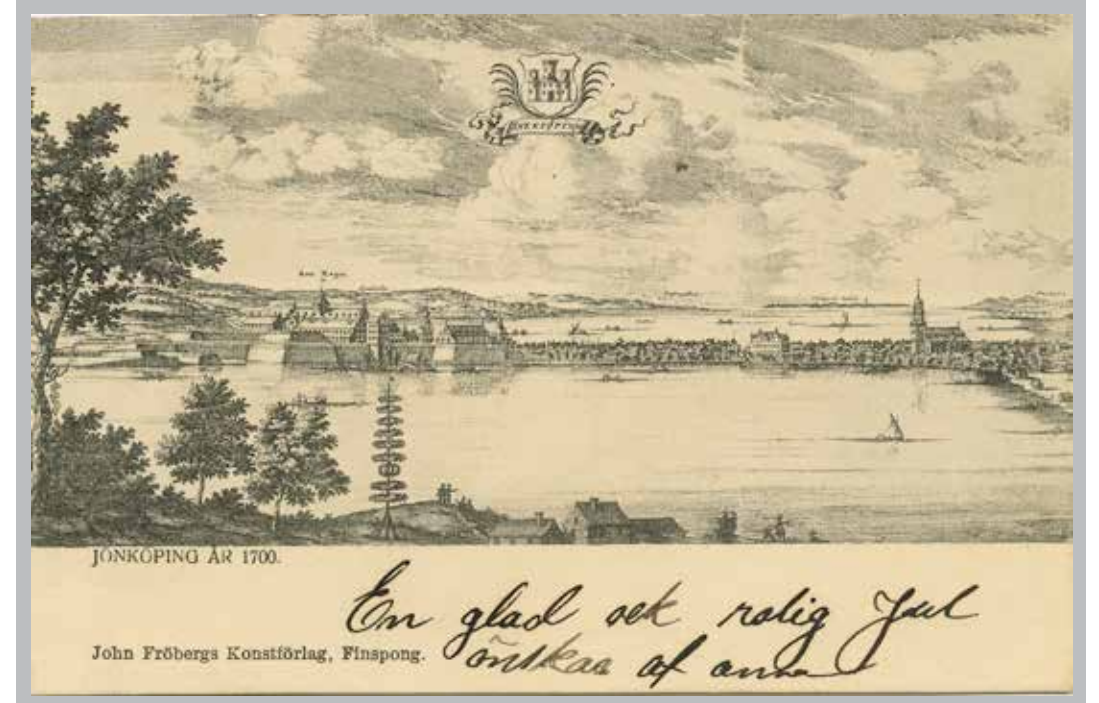
Förlag: Axel Stiberg & Co., Göteborg. Stämpel: Göteborg 021108 (5 öre).

Tåget över Bält 1658. Det är belagt att Skillingaryd var övningsplats redan 1642 och troligen hade delar av de svenska styrkorna vid slagen i Danmark övat i just Skillingaryd. Vid slaget 1658 fanns på den vänstra flygeln Smålands ryttnare. Obegagnat omkring 1910.

Erik XIV. Som liten blev han hertig över Småland och Öland. Om Erik XIV farit genom Skillingaryd är inte känt men det är inte uteslutet. Stämpel: Stockholm 041001 (5 öre).

Jönköping år 1700. Jönköpings militära roll hade försvagats efter freden i Roskilde 1658 men svenska militärer fortsatte att vapenövas. Jönköpings regemente var ett av de ursprungliga tjugo svenska infanteriregementen som nämns i 1634 års regeringsform. 1623 anses som startåret för detta regemente och övningarna hölls i främst Skillingaryd.

Magnus Stenbock vid Hälsingborg. De svenska styrkorna, ledda av generalguvernören i Skåne, Magnus Stenbock, var för svaga för att bjuda något större motstånd och drog sig därför tillbaka till Småland. Kanske tog man sig upp till Skillingaryd som låg vid "Skånska landsvägen".

Tyck: Nr 35567. Stämpel: Kungälv 040808 (5 öre).

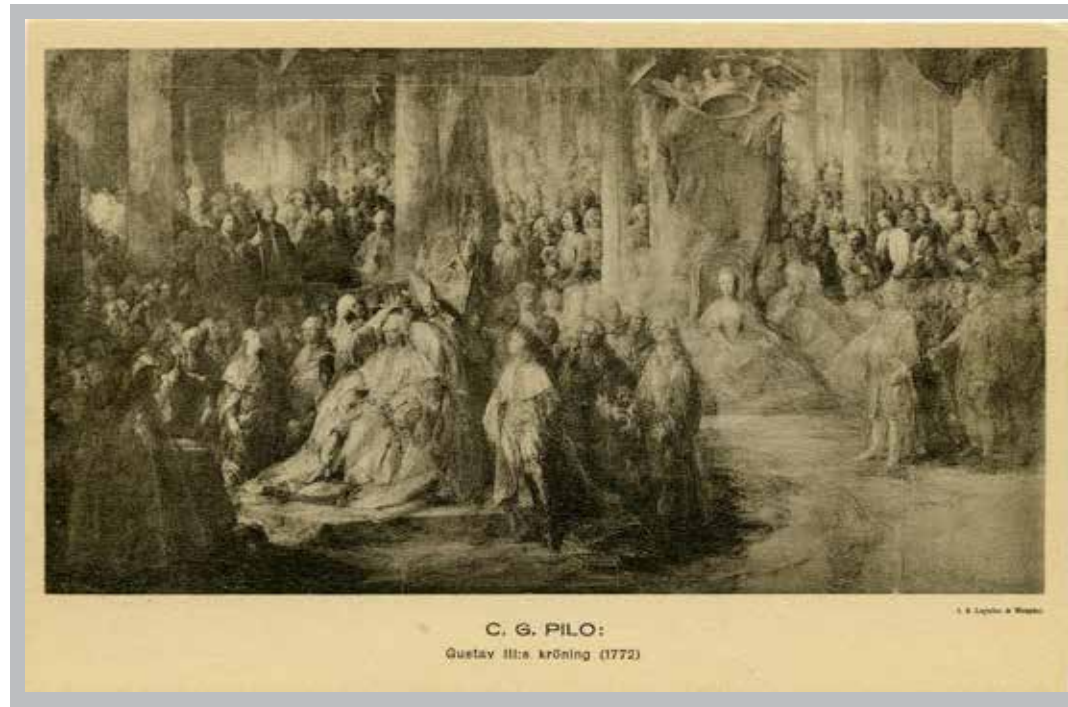
Den tidigast kända kungamottagandet i Skillingaryd var Sten Sture den äldre som på sin dödsbädd 1503 fördes från Värnamo till Jönköping. Enligt en utsago var det just i Skillingaryd som han dog. Carl XIV Johan passerade Skillingaryd den 5 augusti 1816 på väg mot Skåne. Prins Oscar var på genomresa den 20 december 1822 då han kom från Tyskland. Drottning Eugenia passerade den 5 augusti 1827 på väg mot Ramlösa brunn. Hon spisade middag i Skillingaryd - med stor säkerhet på gästgivaregården. För att ta några av exemplen.

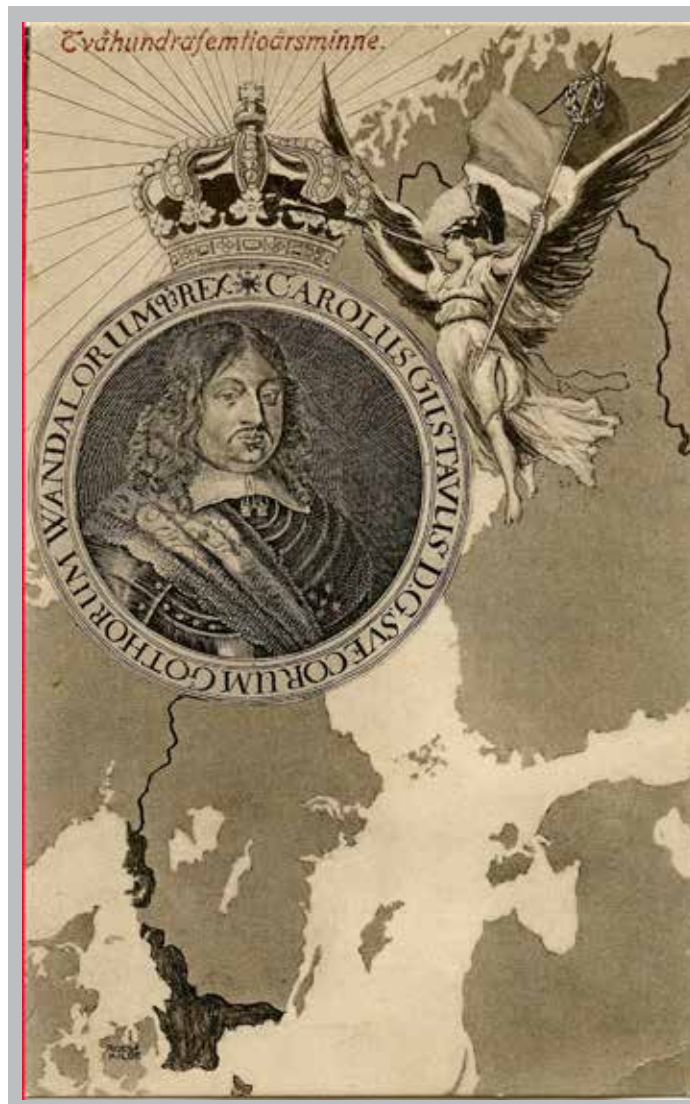
”Gästis” Skillingaryd. Till höger ser man militära byggnader som 18, 152 och 10 (barack) Gästis i Skillingaryd fick stor betydelse för militären redan åren omkring 1700. Förlag: Ekegrens Pappershandel (låg på Stationsgatan). Stämpel: Skillingaryd 020601 (5 öre).

Skillingaryds Marknad. Skillingaryd fick marknad 1842 och traditionen hålls till liv. Förr var det en mötesplats, även militärer-lokalbefolkning emellan. Än i dag finns det en stark koppling då marknadsplatsen är militärens Slätten och Miliseum brukar också ha speciella aktiviteter för marknadsbesökare. Stämpel: Skillingaryd 70720 (5 öre).

Gustav III:s kröning (1772). Gustav III har en gång passerat Skillingaryd under resa söderut – normalt brukade han enligt muntlig tradition annars resa över Hook och Hörle. Målning av C.G. Pilo. Tryck: A.B. Lagrelius & Westphal. Förlag: Nationalmuseum. Obegagnat omkring 1920.

Tvåhundrafemtioårsminne. Karl X Gustav blev kung 1654 och detta är ett jubileumskort. Det är inte belagt om kungen for genom Skillingaryd på sin väg till Tyskland eller om han färdades annan väg – kanske till sjöss. Tryck: Imp. Axel Eliassons Konstförlag, Stockholm. Stämpel: Stockholm 080729 (1+2+2 öre).

”Karl XII:s-filmen”. Gösta Ekman som Karl XII. Det är inte dokumenterat att Karl XII skulle ha färdats genom Skillingaryd men i vilket fall som helst stred många från Skillingaryd och tusentals andra under kungens fältslag som exempelvis Poltava. Förlag: Axel Eliassons Konstförlag, Stockholm, 1925. Stämpel: Katrineholm 260216 (5+5 öre).

Ljungberghs Skillingaryd. 1879 kom järnvägen och därmed expanderade Skillingaryd. Dess betydelse för militären ökade också. Stämpel: Skillingaryd 060716 (5 öre).

3. Oscar II och kronprinsen

En kung har satt ordentliga avtryck i Skillingaryds militärhistoria och det är Oscar II. Han togs inte emot kungligt 1895 utan snarare furstligt. Det var ett firande och en sådan pompa och ståt att man nog har svårt att föreställa sig hur det var. En del är förevigat av tidens fotografer och främst då Bror Malmquist, som kom att bli Kunglig Hoffotograf.

Kungen hade redan före besöket säkert en hel del kunskap om militärorten Skillingaryd, bland annat genom att hans fru, drottning Sofia hade Hooks Herrgård som sitt sommarresidens under ett par år.

Enligt §14 i 1809 års regeringsform, som var ikraft fram tills utgången av 1974, var kungen högste befälhavare för krigsmakten och Skillingaryd var en av de viktiga platserna i denna.

Minnesmärke på toppen af Taberg. Den 27 augusti 1895 invigde Oscar II monumentet i Taberg, blott 35 km från Skillingaryd. Efteråt begav han sig till Skillingaryd för stora festligheter. Stämpel: Borås 030804 (5 öre).

Drottning Sofia. Drottningen hade ett tag sitt sommarresidens på Hooks Herrgård.

Foto: Florman. Tryck: 5273 Carl Nilssons Ljustrycksanstalt, Stockholm. Obegagnat omkring 1902.

Kungabesöket i Skillingaryd 1895 (ej notering).

Foto: Bror Malmquist 1895. Stämpel: PKXP nr 55 A – postkupéexpeditionen – 020316 (5 öre).

Hooks Jernvägsstation. En äreport är rest till Kungäpares besök 1895 eller 1896.

Järnvägen Värnamo - Hok stod klar 1880 och 1882 var den klar ända till Nässjö. Stationshuset i Hok byggdes troligen i mitten av 1880-talet och fick en andravåning 1919. 1991 revs stationen. Hållplatsen är numera flyttad några hundra meter in i samhället. Där finns inget stationshus men väl väntkur. Stämpel: PKXP No 55 A – postkupéexpeditionen på Halmstad - Nässjö 031018 (5 öre). 55 var numeringen för just HNJ, Halmstad-Nässjö Järnväg.

Hook. (H. M. Drottningens f.d. Sommarresidens) Konungabesöket.

Att en kung kommer på besök är än i dag en stor upplevelse och det var vida större för drygt 100 år sedan. Hooks Herrgård är belagt sedan 1300-talet och bland de mest uppmärksammade besöken var 1895–96 när drottning Sofia hade Hook som sitt sommarresidens.

Detta vykort gavs troligen inte ut just de här åren utan sannolikt först omkring år 1900.

Tryck: G & E. Obegagnat, fotograferat 1895 eller 1896.

Oscarsstenen på Västra Lägret var förr ett av Skillingaryds viktigare turistmål men 120 år efter dess tillkomst är det få som stannar till.

Oscarsstenen har annars varit ett flitigt vykortsmotiv med till en början enkla kopieringar via handkolorerade kort till trycka färgkort.

Det finns inga kända vykort på Oscarsstenen efter 1970.

Skillingaryd. Oscarsstenen.

Förlag: Skillingaryds Bok- & Pappershandel. Foto: A/B Almquist & Cöster, Hälsingborg, Nr 839/54 (54 står för 1954). Stämpel: Skillingaryd 550822 (20 öre).

I 12, Skillingaryd.

Förlag: Skillingaryds Bok- & Pappershandel, Skillingaryd. Tryck: AE (Axel Eliasson) nr 42702. Stämpel: Skillingaryd 1950 (10 öre).

Oscarsstenen i Skillingaryd (ej angivet). Detta är det enda kända kortet på stenen taget mot väster.

Foto: Troligen Bror Malmqvist. Stämpel: PKXP No 55 A – post-kupéexpeditionen Halmstad-Nässjö – 020619 (5 öre).

Skillingaryd. Oscarsstenen.

Förlag: Skillingaryds Bok- & Pappershandel. Foto: A/B Almquist & Cöster, Hälsingborg. Handkolorerat. Stämpel: Skillingaryd 590317 (5+5+10 öre).

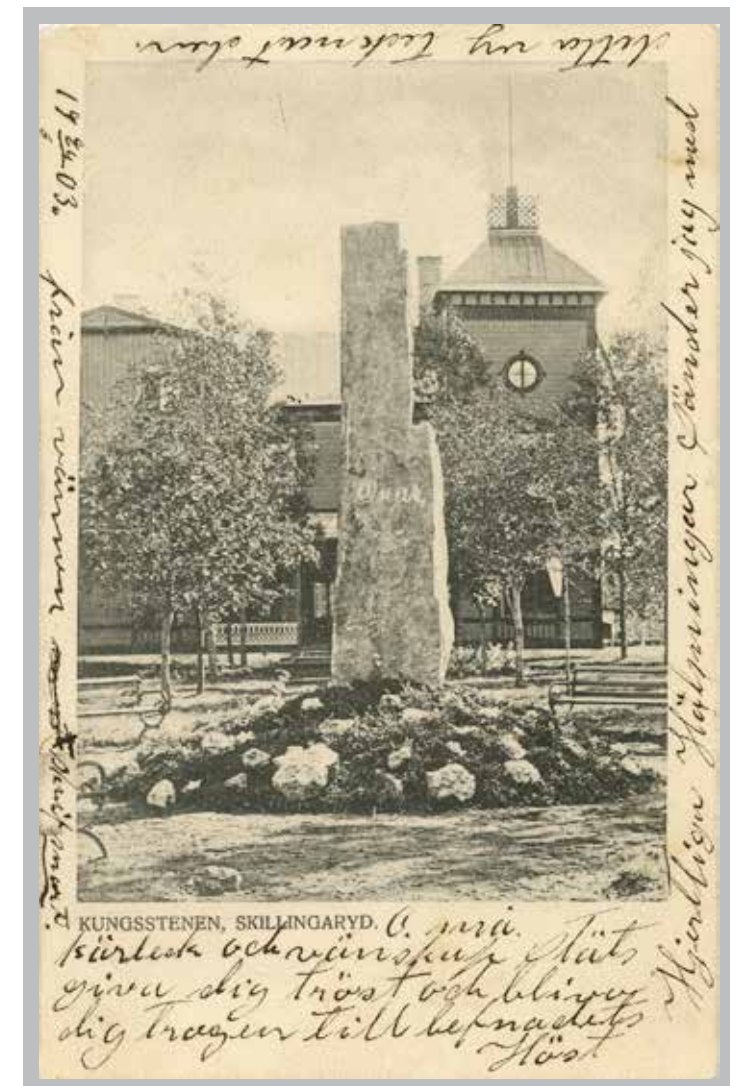

Skillingaryd. A:6 officersbostad (gamla I12). Byggnad 126.

Förlag: Gust. Kvists Tidnings & Tobaksaffär.

Foto: A/B Almquist & Cöster, Hälsingborg.

Stämpel: Jönköping 440315 (10 öre).

Kungsstenen, Skillingaryd.

”Kongliga Jönköpings Regemente reste stenen vid Konung Oscar II:s besök den 27 augusti 1895”, så lyder inskriptionen på stenens östra sida.

Foto: Troligen Bror Malmqvist. Stämpel: Åker 030326 (5 öre).

År 1921 gästade Gustav V Skillingaryd. Även han färdades vid detta tillfälle på järnvägen. Han togs emot av general Tingsten. Besöket synes ha passerat ganska obemärkt från befolkningens sida. Det var en dag på sensommaren med mycket dåligt väder.

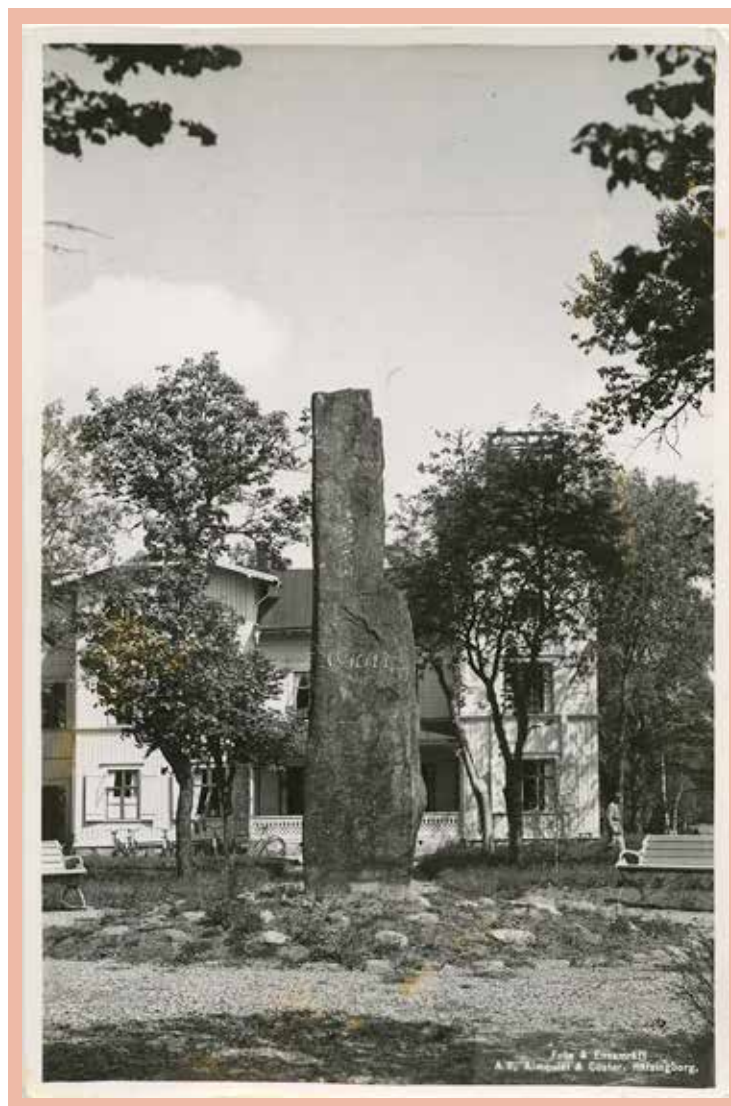
Gustav VI Adolf gästade Skillingaryd under sin kronprinstid. Detta besök gällde i första hand en militär övning, men besöket varade i flera dagar och eftermiddagarna ägnade han åt att cykla omkring och bli bekant med bygden och folket. Det var på högsommaren 1918.

Karl XVI Gustaf besökte Skillingaryd den 23 september 1976 och skrev då till sitt namn på Oscarsstenen.

Kronprinsbesök 1918 (ej angivet på kortet).

På kortet berättas att Kronprinsen precis anlänt till Skillingaryd och kortet är taget från stationshuset ut mot äreporten på Stationsgatan. Foto: Okänd. Stämpel: Skillingaryd 180708 (7 öre).

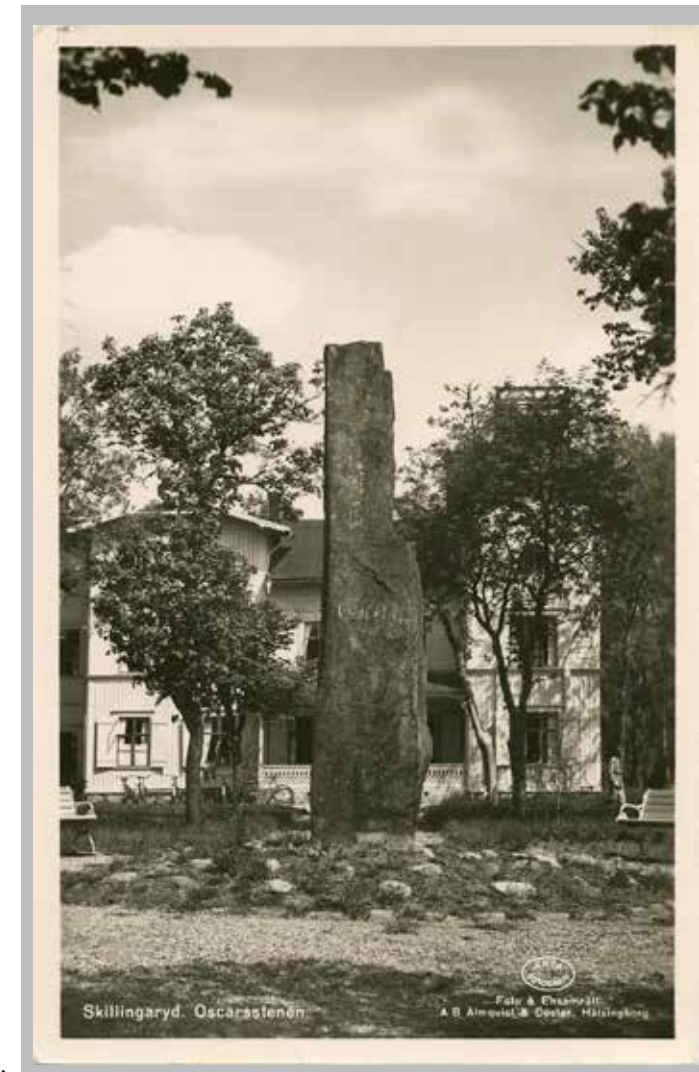
Till vänster en vykortsförlaga och till höger det sedan tryckta och levererade vykortet. Nedan en skannad förminskning av förlagans baksida. Genom att studera vykortsförlagor kan man få en god inblick i när ett kort är framtaget – som här noteringen 9/47 – med sannolikhet 1947. Det står ibland hur många vykort som levererats och lite annat som verkliga färger på hus och tak, delar som blivit retuscherade med mera.

Skillingaryd. Oscarsstenen.
Äkta fotografi. Foto & Ensamrätt: A/B Almquist & Cöster, Hälsingborg.

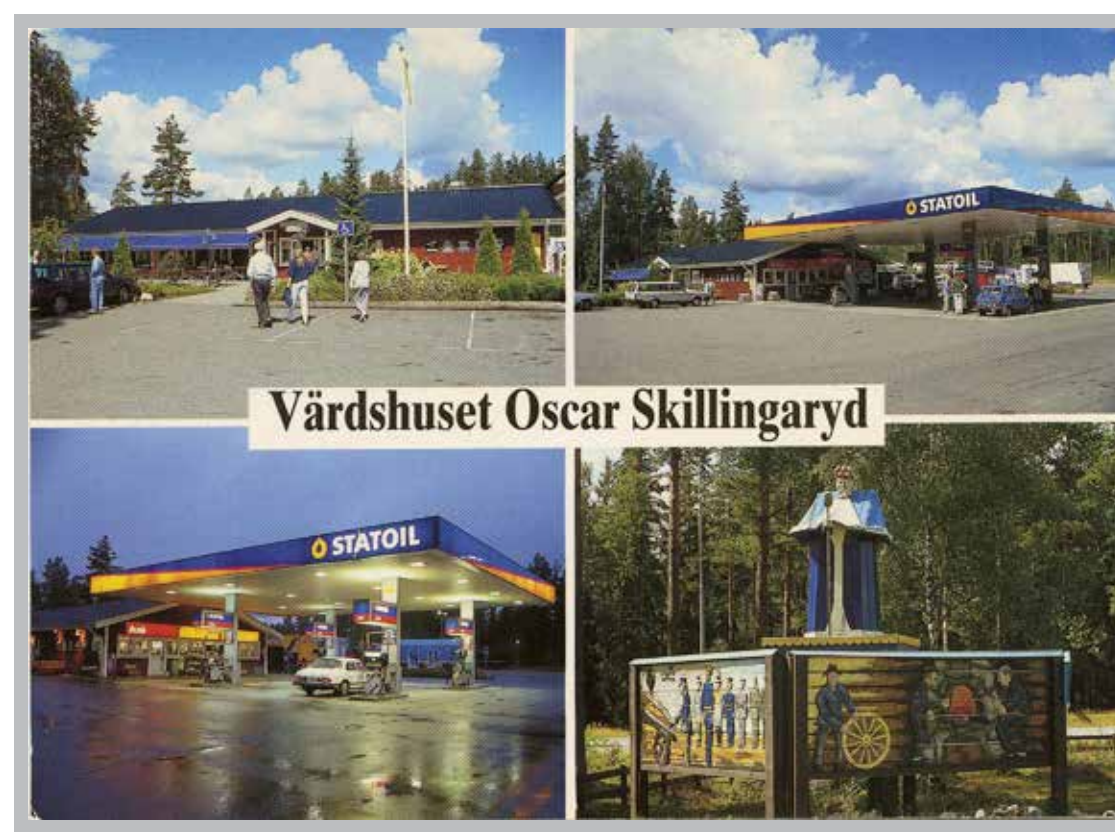
Skillingaryd. Oscarsstenen.

Äkta fotografi. Foto & Ensamrätt: A/B Almquist & Cöster, Hälsingborg. Förlag: Göte Gustavsson, Pappershandel, Skillingaryd. Ofrankerat.

Oscarsstenen, Skillingaryd.

Förlag: Reéns Kiosk, Skillingaryd. Tryck: Import kring 1965. Stämpel: Ofrankerat.

Värdshuset Oscar Skillingaryd

Värdshuset Oscar Skillingaryd. Vid värdshuset – som numera endast heter Statoil – placerades det stora konstverket med Oscar II. Det flyttades 2014 fram till Slätten bara ett par hundra meter från Oscarsstenen.

Foto: Olssons Foto, Skillingaryd. Tryck: E. Danielsson, Genevad. Stämpel: Ofrankerat omkring 1980.

4. Militärens influenser på Skillingaryd

Militärens närvaro i Skillingaryd har satt en stor prägel på samhällsbilden. I dag är den militära närvaron inte lika påtaglig men ingen kan undgå att se Skillingaryd än i dag har militära influenser.

Än markant var det förr. Då ordnas exempelvis midsommarfester och militärerna roade sig gärna med samhällets kvinnor. Den så kallade Storsöndagen var en stor händelse. 1995 återupptogs den efter 59 år i vila. Det var en form av regementets dag. Den fortsatte att firas med den militärhistoriska föreningen som arrangör och framför allt militärens frivilligorganisationer visade då upp sig. Numera är det andra aktiviteter med nya militärmuseet Miliseum som huvudansvarig.

Militärens prägel på Skillingaryd har bland annat tagit sig uttryck i namn som Artillerigatan, Infanterigatan, Slätten, Heden och Oscar. Sedan finns det ute på skjutfältet mängder av namn med militär anknytning. I Skillingaryds vapen finns till och med två kanoner, vilket understryker militärens betydelse.

Måns, Puma di Walparaiso. Puman Måns var en "världssensation" 1913–14. Stämpel: Skillingaryd 130428 (5 öre).

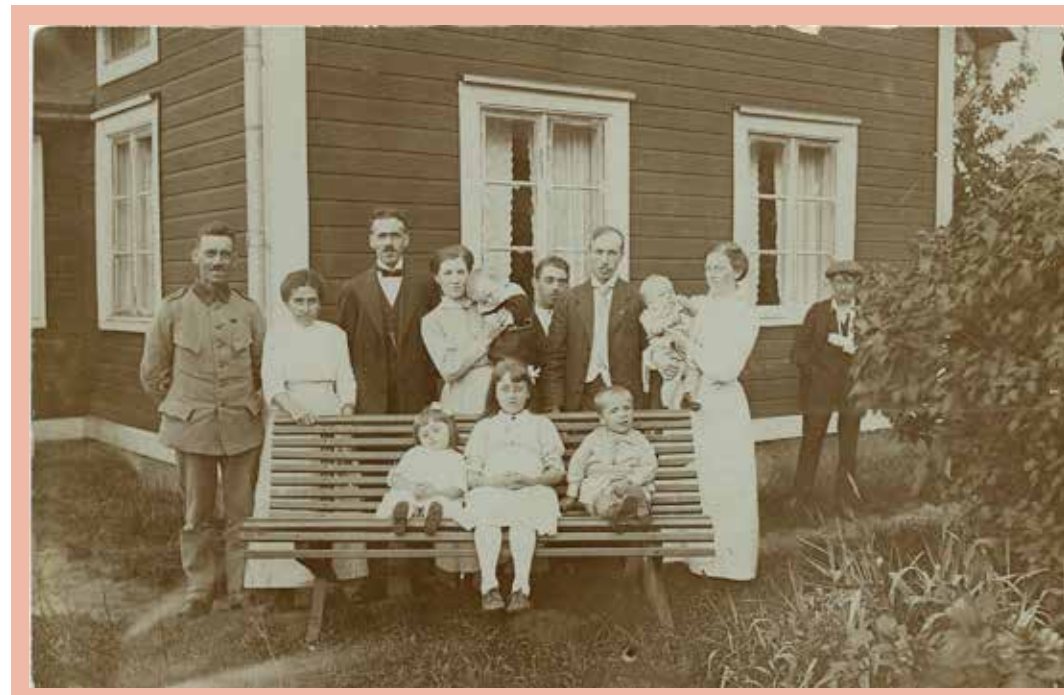

Gunnar Blansch. Gunnar från Skillingaryd blev biten av puman Måns 1914. Då var han 13 år. Gunnars far jobbade för övrigt vid militärförläggningen.

Gunnar gjorde dock inte sin militärtjänst på hemmaplan utan i Stockholm och bilden kan vara tagen där omkring 1922. Uniformen är modell 10. Obegagnat.

Militärer i uniform modell 10 (ej noterat). Det är oklart var denna bild är tagen men då det är många civilister i bakgrunden är det en gissning att det handlar om Skillingaryds marknad. Obegagnat men notering med bläck: Skillingaryd 1932.

Kaffegatan i Skillingaryd (ej noterat). I Skillingaryd finns en gata som heter Kaffegatan och den ligger alldeles norr om Västra Lägre. Namnet har den fått tack vare att det i nästan var och vartannat hus var kaféer som främst riktade in sig på militärerna. På bilden är det familjen Blansch som är samlad. Längst till höger står Gunnar Blansch som blev biten av puman Måns. Gunnar har en skada men detta är inte från puman utan från en senare händelse. Obegagnat kring 1917.

Skillingaryd. Huvudled nr. 1. På huset till vänster står det Restaurang Heden och det syftar på militärens hed alldeles på andra sidan vägen. Vissa hus och gator med mera i Skillingaryd har uppkallats efter militären eller kungar. Foto & Ensamrätt: A B Almquist & Cöster, Helsingborg. Nr 842/54 där 54 står för 1954. Förlag: Göte Gustafsson, Pappershandel, Skillingaryd. Stämpel: Skillingaryd 571227 (20 öre).

Förlag: M. Izikowitz, Jönköping.
Skillingaryd: Midsommardagen.

Skillingaryd: Midsommardagen. Militärer och ortsbefolkning mitt på Slätten med militära byggnader i bakgrunden.

Förlag: M. Izikowitz, Könsköping. Stämpel: Skillingaryd 050910 (5 öre).

Skål! (ej tryckt notering). Här är det 19 underofficerare – fanjunkare och sergenter – som skålar, kanske på baksidan av den byggnad där det i dag är butiken Tina & Översten, än i dag en byggnad som förvaltas av militären. Det är byggnad 152, musikkasernen. Men det finns litet som talar emot då huset inte lär ha varit rödfärgat vid den här tiden. Det kan i stället ha varit en liknande byggnad som stod ganska nära. Stämpel: Skillingaryd 030715 (5 öre).

En helning från kapplöpningen i Skillingaryd. Jag för sednast och får allt tröfasthet i Maria så godt. Många helningar från mig.

*Många
Sådan
Ett
Längst*

Kapplöpning på Slätten (ej tryckt notering). Slätten har i flera hundra år varit en samlingsplats för ortsbefolkning och militärer, ibland tillsammans som vid denna ”kapplöpning” där det verkar vara en rad aktiviteter. Baracken i mitten på kortet är nummer 104. Tälten till väster står framför officersmännen hus 146.

Foto: Bror Malmqvist – fotograferat från hans balkong i tornhuset mitt emot Slätten.

Stämpel: 010926 (frimärket borttaget).

Seth och Ebba Gyllensvärd på sommarnöjet Charlottenborg nära Skillingaryd. 1910 (notering med bläck, i övrigt ingen information). Seth (1856–1945) blev sedermera överstelöjtnant. Hembygdsforskaren Joel Andersson i Tofteryd berättade i en intervju för utställaren år 1994: – Det var vanligt att officerarna på sommaren tog med sig familjen till Skillingaryd. Ofta bodde de i samhället hos människor som hyrde ut sitt och själva flyttade in i uthuset. En del bodde också på landet, som tydligen familjen Gyllensvärd gjorde.

Skillingaryd. Militärer och ortsbefolkning vid midsommarstången på Slätten framför officersmännen på Västra Lägret.

Foto: Bror Malmqvist, från hans balkong. Stämpel: Skillingaryd 011022 (5 öre).

Damer vid fest (ej tryckt notering). De står framför officersmännen på Västra Lägret, hus 146. Militären fröjdade sig gärna med ortens damer. Sannolikt är det en militär som skrivit då han skickat kortet till en löjtnant i Notviken.

Stämpel: Skillingaryd 020714 (5 öre).

5. Västra Lägret

5.1 Slätten

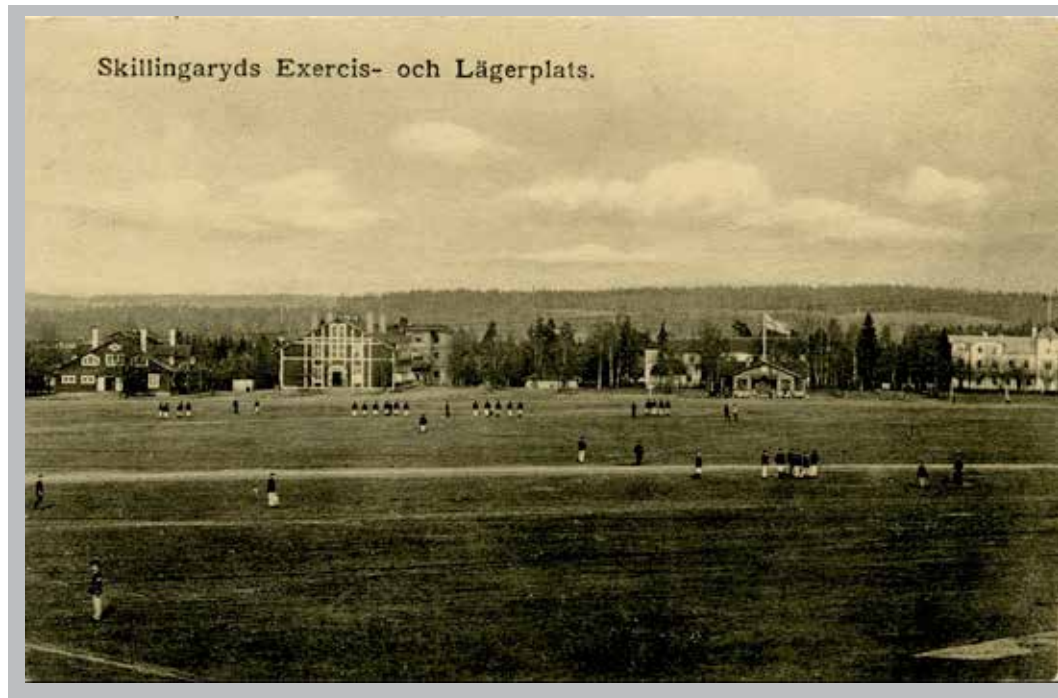
Den 8 augusti 1777 bestämdes i ett kungligt brev att Jönköpings regemente skulle vapenöva i Skillingaryd även om här hade varit övningar långt före dess.

Ett markområde om 40 tunnland 2,7 kappland uppläts av Skillingaryds bönder mot att jord-ägarna tillsammans med gästgivarna i Klevshult och Värnamo fick ensamrätt till dricka- och brännvinsförsäljningen "som manskapet under kampe- ringen kunde behöva". Enligt en annan källa var området 26 tunnland och 28 kappland, tillsammans cirka 13 hektar.

1860 köper kronan exercisplatsen i kanten av Slätten i Skillingaryd. Nya markförvärv sker 1873, 1879, 1887 och 1889. Detta senare år är övningsfältet 1.300 meter långt och 775 meter brett. Det är beläget på Slätten, nära den övriga bebyggelsen i Skillingaryd.

På Slätten har man exerceerat år efter år och även om det beskrivits av bebyggelse från 1940-talet och framåt är mer än halva Slätten orörd.

Den största delen av kvarvarande Slätten är kulturmärkt och inga nybyggen är tillåtna. Vid förändringar krävs speciella tillstånd.

Skillingaryds Exercis- och Lägerplats. Barackerna till vänster är nummer 10 och 11, Norra respektive Nya baracken. Notera: Kortet till höger är en fortsättning av detta, troligen fotograferade samma dag.

Foto: Bror Malmquist nummer 1831. Ofrankerat omkring 1910.

Skillingaryds Exercisplats. Foto från Bror Malmqvists tornhus på Södra Järnvägs-gatan, alldeles invid Slätten. På detta kort ser man faktiskt alla de sex barackerna som låg i en rad varav två är kvar i dag. Det är nummer tre och fyra från vänster till höger. På kortet är det en samövning A6 - I12 emellan.

Foto: Bror Malmqvist nr 1839. Stämpel: Skillingaryd 140728 (5 öre).

Skillingaryd (handskrivet). Ett tidigt flygfoto åren kring 1930.

Foto: Okänt.
Tryck: Okänt, kartongpapper.
Obegagnat.

Skillingaryds Exercis- och Lägerplats. Barackerna som syns är först Södra baracken 104 och Lägerhyddan 143 som båda finns kvar än i dag samt de försvunna 15 Mellersta lägerhyddan och 16 Gymnastiklägerhyddan.

Franske kulturpersonligheten Alexander Daumont var på Sverigeresa 1830. Han blev fulltaligt betagen av Skillingaryds läger om vilket han beskriver i dagboken: På föga avstånd från Skillingaryds gästgivaregård överraskades jag genom åsynen av ett läger – ett helt svenskt regemente under vapen i sina blågula kräkter. Denna hastiga övergång från det djupaste lugn till vapenbuller förorsakade en magisk verkan, Betagen av denna syn skyndade jag ut ur vagnen för att en längre stund betrakta skådespelet. Lägret var uppfört på en hed, omgiven av en tät tallskog. Anblicken därav var beundransvärd.

Foto: Bror Malmquist nummer 1830. Obegagnat omkring 1910. Bror Malmqvist tog flera av bilderna från sin balkong på tornhuset alldeles väster om järnvägen. Han hade utsikt rakt österut mot Slätten.

Högvakten Skillingaryd. Tälten står precis framför Mässen – byggnad 146.

Alexander Daumont var på Sverigeresa 1830 och skriver: Regementet hade en stram hållning och visade en stor noggrannhet vid utförandet av sina rörelser. Uniformen var av mörkblått kläde med röd uppslagen krage, blå byxor med röd revär, preussiskt schakå, försedd med pompong och fjärderplym. Förlag: Okänt omkring 1900.

Stämpel: PKXP No 55 B – postkupéexpeditionen på linjen Halmstad-Nässjö 011029 (5 öre).

5.2 Idrott

Idrott har ”alltid” funnits på Slätten med Västra Lägret. I dag finns det en fast träningsplan för fotboll på Slätten och tidigare fanns här ishockey. Handboll och gymnastik har främst förekommit i Lägerhyddan. Varje sommar bor deltagarna i Skillingaryds ishockeyläger här och har olika idrottsaktiviteter.

Här är inte bara idrott utan också mycket motion. Dagligen vistas här åtskilliga; ensamma eller tillsammans. Eller kanske med hunden. Cyklar, går, joggar eller springer. Eller kanske man tar en sväng med bilen.

Handboll i Lägerhyddan (ingen notering på kortet).

Okänd fotograf omkring 1938. Obegagnat. Foto i samband med en handbollsmatch i Lägerhyddan, troligen i slutet av 1930-talet. Kortet har tillhört Stig Eriksson som var tränare i Skillingaryds IS.

Handboll i Lägerhyddan (ingen notering på kortet). Byggnad 143.

Okänd fotograf omkring 1938. Obegagnat.

Foto i samband med en handbollsmatch i Lägerhyddan, troligen i slutet av 1930-talet. Kortet har tillhört Seth Lindgren, Skillingarydsbo som möjligen kan vara med på kortet eller är det kanske någon av hans många bröder.

Prisutdelning i samband med handboll i Lägerhyddan (ingen notering på kortet).

Okänd fotograf omkring 1938. Obegagnat.

Idrott på Slätten (ingen notering på kortet).

Okänd fotograf 1911 eller något år senare. Båda korten är ofrånkerade. På de något medfarna drygt 100-åriga vykortet kan man notera att idrott var populärt redan då. Friidrotten fick en framgångsvåg i samband med Olympiska Spelen i Stockholm 1912.

På kortet med höjdhopp skymtar järnvägen och det är taget lite åt sydväst. Platsen kan vara ungefär där vårdcentralen byggdes 1989.

Kortet med stavhopp är från ungefär samma plats men i stället åt väster. Huset mitt vid staven är fotograf Bror Malmquists tornhus på Södra Järnväggsgatan 6. Huset näst längst till höger vid Källeliden byggdes 1911.

Skillingaryd. Ishockeybanan. Isbanan byggdes på militärens mark vid Västra Lägret i slutet av 1948 men flyttades 1964 till Movalla.

Foto: Bertil Pettersson (ej noterat på kortet). Förlag: Skillingaryds Bok- & Pappershandel. Obegagnat.

5.3 Byggnader

Sammanlagt finns 39 kvarvarande byggnader av stort kulturhistoriskt värde i det två områdena; Västra och Östra Lägret. Andra har flyttats, rivits eller förstörts vid bränder.

5.3.1 Vaktlokalen

Vaktlokalen i sin klargula färg – byggnad 26 – mitt framför de två stora officersbyggnaderna syns nog mest av allt på Slätten. Det är en byggnad som andas historia.

Byggnaden uppfördes i slutet av 1800-talet som vaktlokal och har egentligen inte haft någon annan officiell funktion.

När regementet flyttade till Jönköping 1914 flyttade vaktlokalen men inte dit utan till Östra Lägret. Där fick den vara kvar till 1989 då den rullades tillbaka till sin ursprungliga plats.

Högvakten. Skillingaryd. Barackerna intill är nummer 10 Norra backen och 11 Nya baracken. Tornhuset som skymtar alldeles intill vaktlokalen är hus nr 18 Underofficersbyggnaden vars öde är okänt. Byggnaden försvann någon gång på 1910-talet.

Foto Bror Malmqvist nummer 1836 omkring 1910. Stämpel: Skillingaryd 120709 (5 öre).

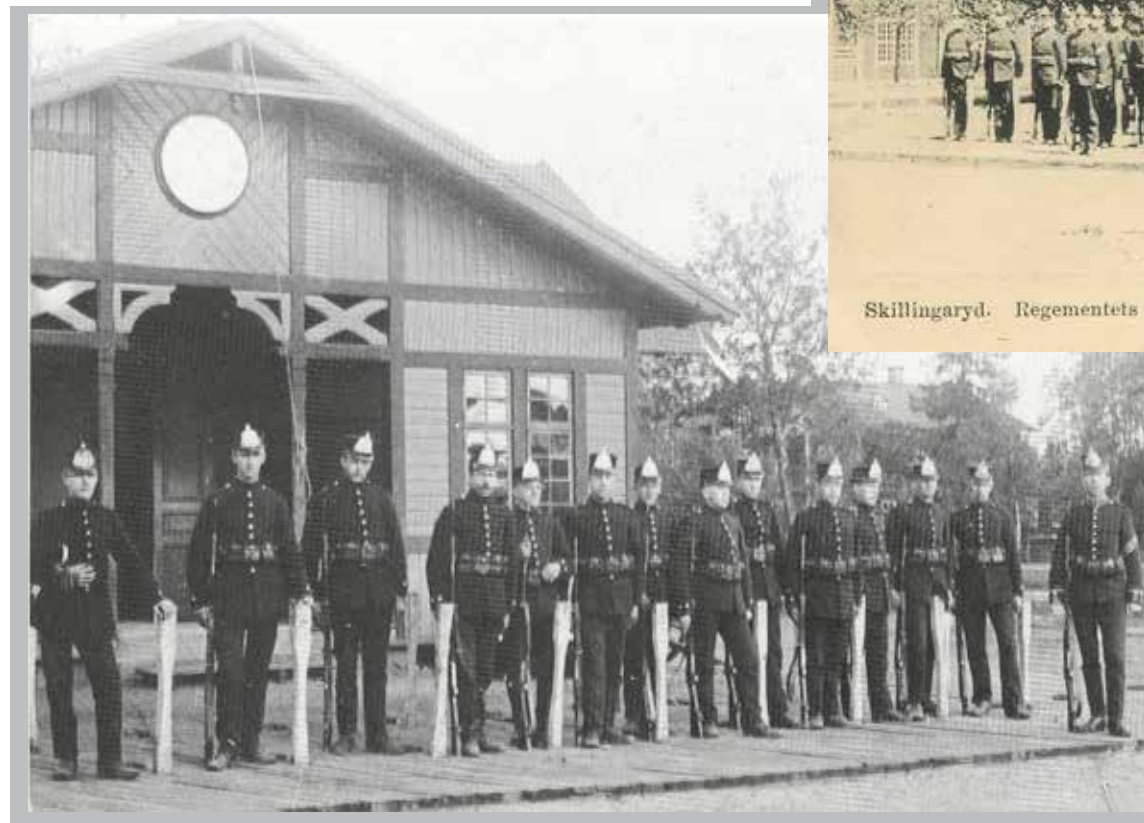

Skillingaryd. Läservakten. Övriga hus är Nya baracken (11), Underofficersbyggnaden (18) och Officersmännen (146). Förlag: David Aronsson, Skillingaryd. Stämpel: Skillingaryd 140627 (5 öre).

Skillingaryd (ej noterat).

Förlag: Okänt. Text på kortet – för hand: Skill. d. 8 aug. 1913. Ofrankerat.

Läservakten på Skillingaryd. Förlaga är ett gammalt fotografi.

Förlag: Kamratföreningen Norra Smålands Regemente, Eksjö. Tryck: Eifels Eksjö.

Stämpel: Skillingaryd minnespoststämpel 890826 (210 öre),

Skillingaryd. Regementets högvakt. Intill ses Nya baracken - nummer 11.

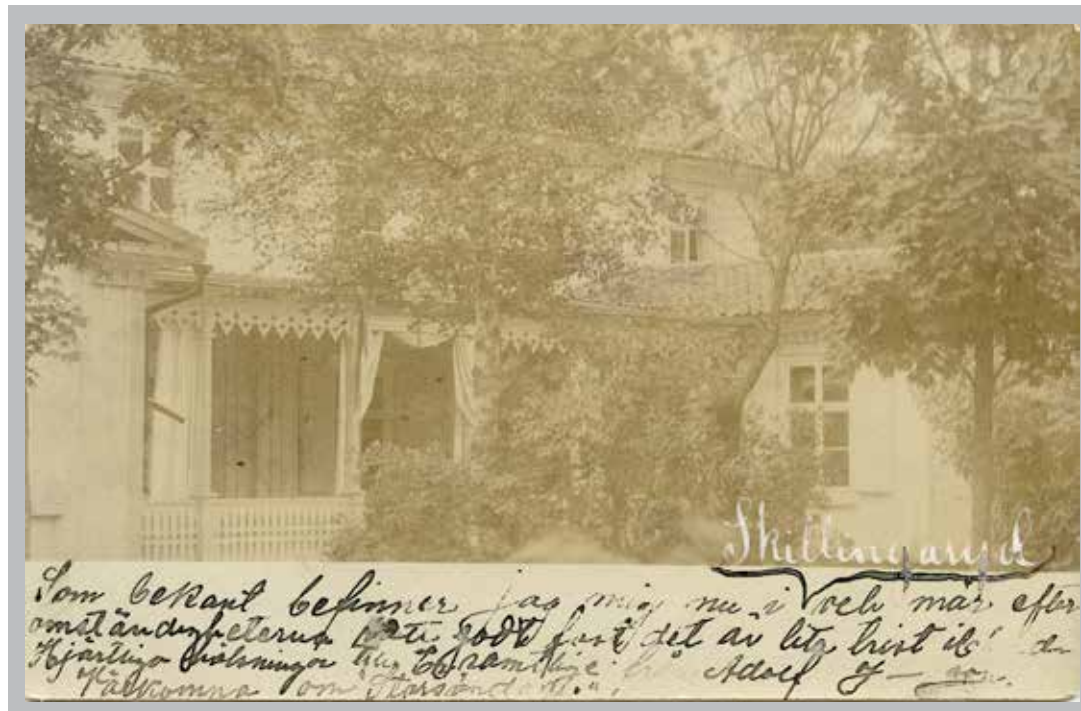
1993 var vaktlokalen plats för utställningen I gevär och året därpå hemvist för den hela nya militärhistoriska föreningen, som senare flyttade ett par hundra meter till en annan byggnad – hus 152. Sedan dess har vaktlokalen stått tämligen öde förutom vid någon mindre utställning som exempelvis vid Skillingaryds marknad. Förlag: M. Izikowitz, Jönköping. Tryck: Jkpgs Lit. A -B. Arr. Stämpel: Skillingaryd 060926 (5 öre).

5.3.2 Officersbyggnader

Från första början fanns inga fasta byggnader vid militära samlingar i Skillingaryd. Det var tält som gällde med de högre befälen kunde med tiden ges möjlighet att hyra in sig hos ortsbefolkningen.

1837 eller kanske något år före uppfördes vid nuvarande torget i Skillingaryd en officersbyggnad som inrymde regementsexpedition. Ett hus i närheten användes som sjukstuga.

1853 flyttades den stora byggnaden (hus 146) till lägret och har allt sedan dess varit officerspaviljong, i dagligt tal Mässen. Den anses av många vara den förnämsta byggnaden på hela lägret.

Skillingaryd. Mässen (hus 146) på ett tidigt kort kring sekelskiftet 1900.
Stämpel: Skillingaryd 010827. (5 öre).

Torget. Skillingaryd. Officersmässen låg tidigare vid torget men flyttades 1853 några 100 meter österut. Stämpel: PKXP No 55 A – postkupéexpeditionen på Halmstad - Nässjö 020410. (5 öre).

Skillingaryd. Officerspaviljongen. Detta är mässen (hus 146) men vad man kallade husen kan ha varierat från tid till tid.
Förlag: M. Izikowitz, Jönköping. Tryck: Jkpgs Lit. A. -B. Arr. Stämpel: Skillingaryd 070721 (5 öre).

Skillingaryd. Underofficersmässen. Detta hus (18) finns inte kvar. Det låg strax norr om mässen (146). Huset försvann troligen omkring 1920 men det är oklart hur det gick till. Huset byggdes omkring år 1900. Före dess fanns här en byggnad som flyttades till Jönköping där den är privatbostad.

Förlag: M. Izikowitz, Jönköping.

Tryck: Jkpgs Lit. A. -B. Arr.

Stämpel: PKXP No 55 B 110924 – stämpel i postkupén Halmstad - Nässjö (5 öre).

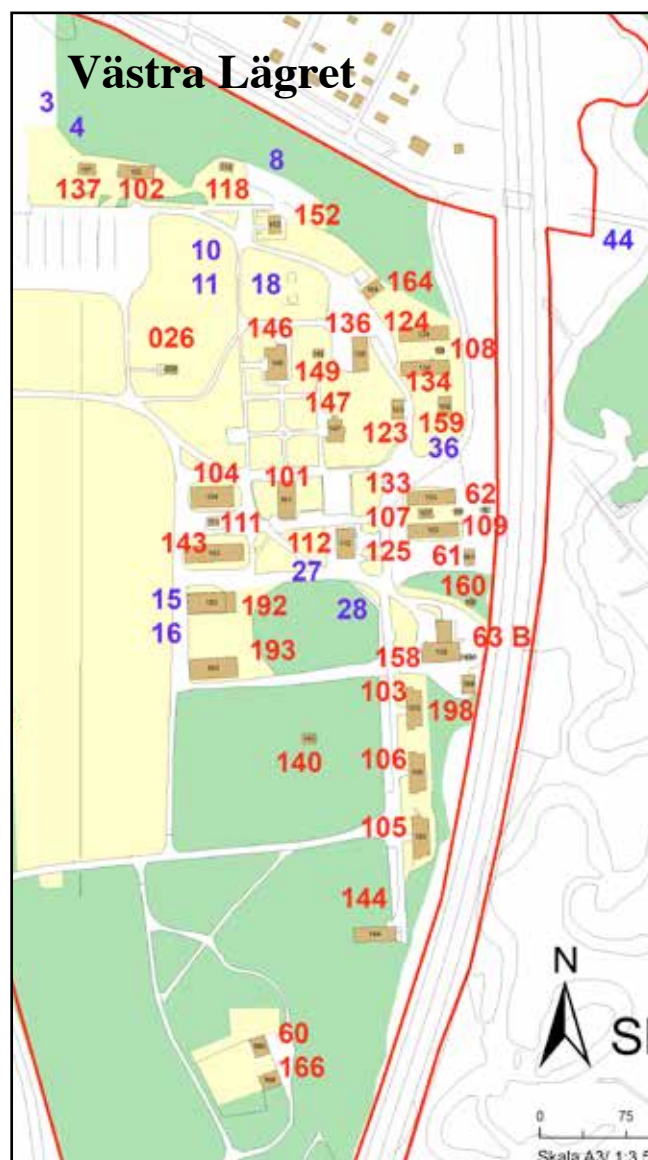

Skillingaryd. Officershuset. Detta är hus 147.

1879 uppfördes strax intill paviljongen (hus 18), Nya officersbyggnaden, vilken dock inte finns kvar i dag. Det gör däremot Officershuset (hus 147) som ligger alldeles söder om Mässen.

Förlag: M. Izikowitz, Jönköping.

Tryck: Jkpgs Lit. A. -B. Arr. Stämpel: Skillingaryd 070520 – svårtytt årtal (5 öre).

5.3.3 Baracker med mera

Under perioden 1885 till 1905 uppfördes sex baracker och lägerhyddor, varav två är bevarade idag. Mathallar med kokhus och proviantbodars ersatte under samma period den tidigare utspisningen i det fria. Alla dessa byggnader är bevarade idag, med undantag för ett kokhus. En rad andra byggnader har senare tillkommit.

Äldst av alla byggnaden Mässen undantagen torde vara det som i dag är expedition för lägret, sjukhuset som byggdes 1862–1863.

Här var under ett drygt år under första världskrigets slutskede ett stort antal tyska soldater internerade.

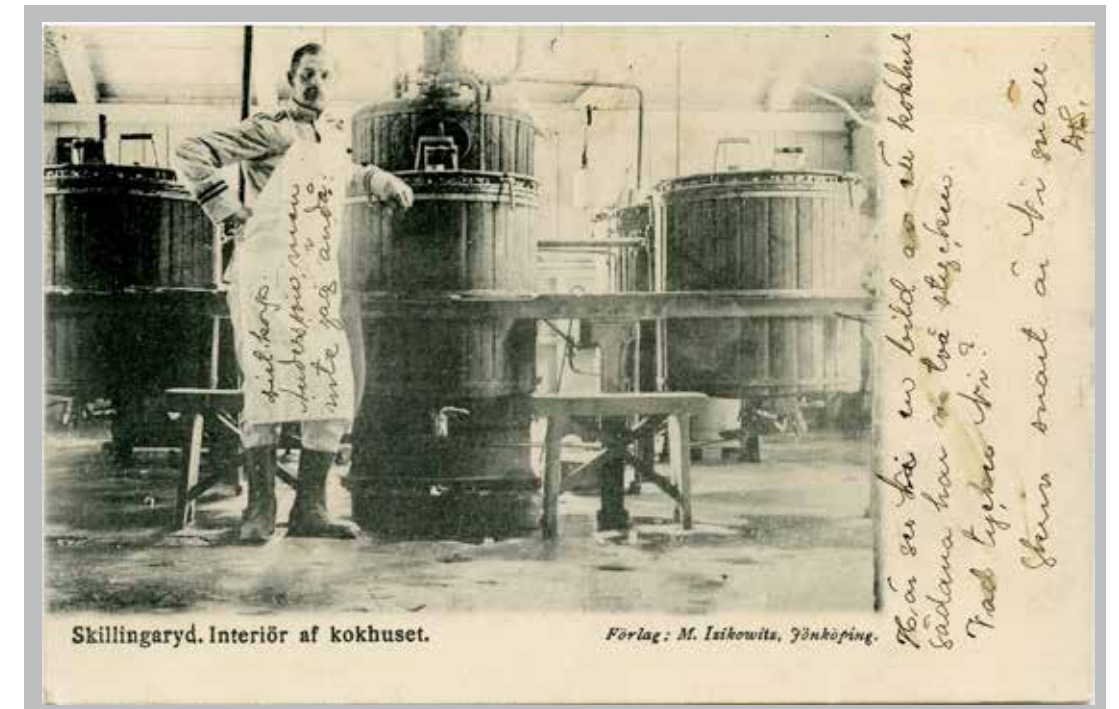
Långt ifrån alla byggnader är kända på vykort men det planeras en mer omfattande vykortsproduktion av dagens alla 39 byggnadsminnesförklarade hus.

Skillingaryd. Kokhuset. Hus 107. Detta är det ena av två kokhus, troligen det som numera ingår i Miliseum.

Förlag: M. Izikowitz, Jönköping. Tryck: Jkpgs. Lit. A. B. Arr.

Upplaga: 500 enligt en notering med blyerts på baksidan gjord av Markus Izikowitz. Det berättade en av hans döttrar för utställaren någon gång i mitten av 1990-talet. Obegagnat omkring 1906.

Skillingaryd. Interiör af kokhuset. Hus 107. Detta är troligen det kokhus om nu ingår i Miliseum.

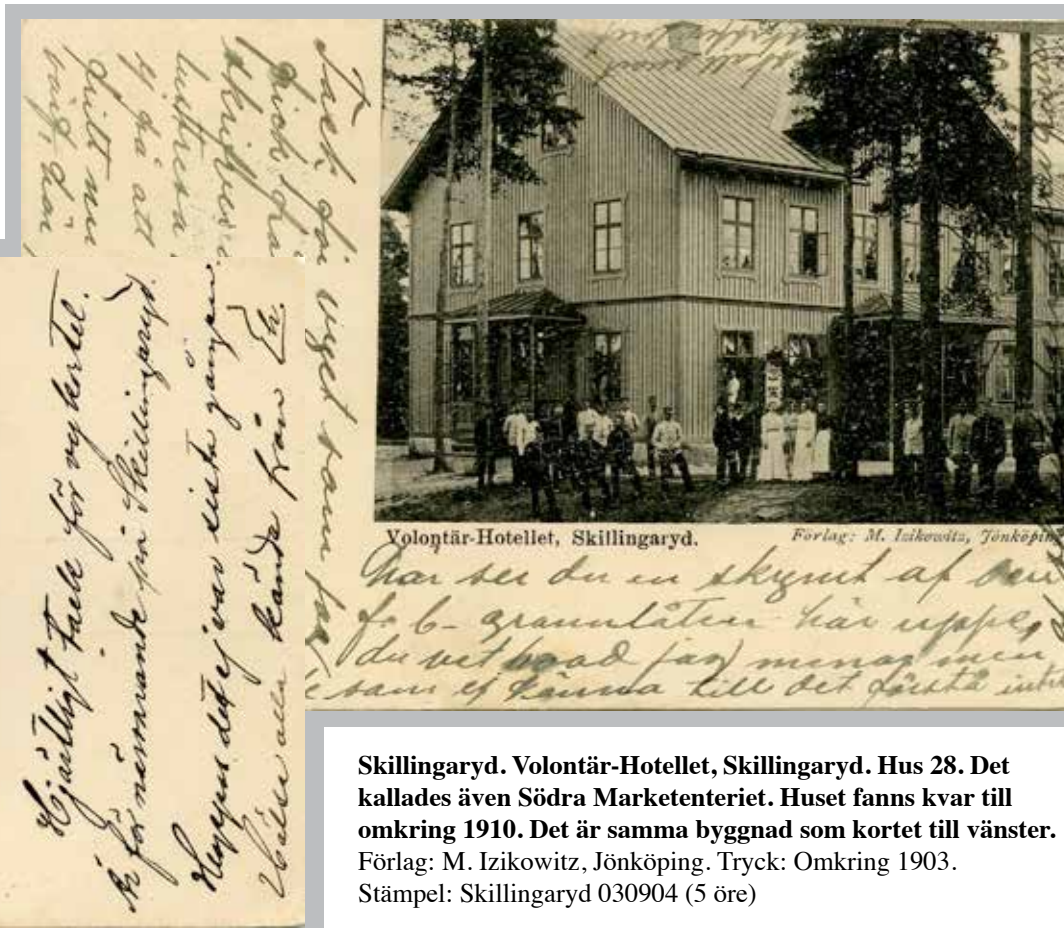
Förlag: M. Izikowitz, Jönköping. Stämpel: Skillingaryd 100426 (5 öre).

Skillingaryd. Läsesalarne. Hus 28. Samma hus på vykortet intill.

Förlag: M. Izikowitz, Jönköping. Tryck: Omkring 1903.

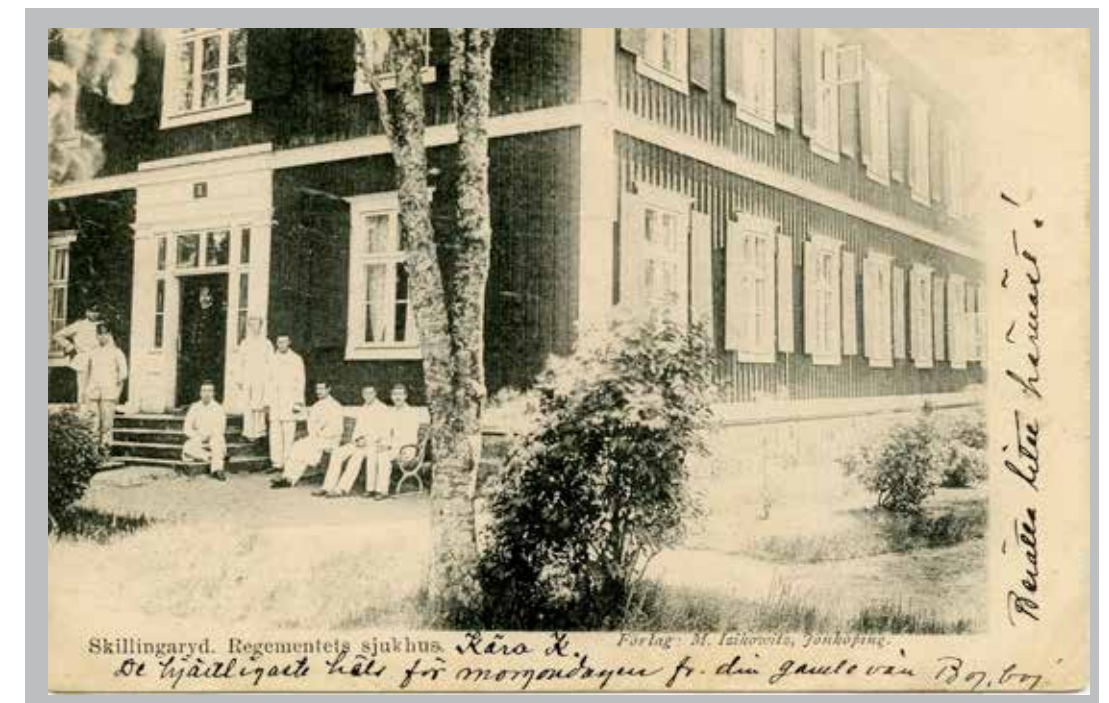
Stämpel: PKXP No 55 A – postkupéexpeditionen på tåget Halmstad - Nässjö 050904 (5 öre).

Skillingaryd. Volontär-Hotellet, Skillingaryd. Hus 28. Det kallades även Södra Marketenteriet. Huset fanns kvar till omkring 1910. Det är samma byggnad som kortet till vänster.

Förlag: M. Izikowitz, Jönköping. Tryck: Omkring 1903.

Stämpel: Skillingaryd 030904 (5 öre)

Skillingaryd. Regementets sjukhus. Hus 101, Denna byggnad uppfördes 1863 och är numera expedition för Skillingaryds Läger.

Förlag: M. Izikowitz, Jönköping. Tryck: Jkpgs. Lit. A. B. Arr.

Stämpel: Skillingaryd 060802 (5 öre).

Förutom de 39 kulturminnesmärkta byggnaderna vid Skillingaryds Läger finns det andra som av olika orsaker inte finns kvar. Ett par baracker har flyttats till Karlskrona och någon har brunnit. Några byggnader har också flyttats. För några av dem är det inte klarlagt vad som hänt.

En av de mest populära byggnaderna är av någon orsak inte kvar. Det gäller Handelsboden (hus 36).

Markus Izikowitz hade affär i Jönköping men sommartid var han ofta i Skillingaryd där familjen hyrde ett hus på nuvarande Kaffegatan. Han drev också denna handelsbod på Västra Lägret. Han lät ta fram många vykort under sina år i Skillingaryd.

Lägerhyddan (hus 143) som byggdes 1903 är kanske den mest klassiska byggnaden. Här tränade exempelvis Rune Gustafsson från Värnamo löpning inför EM på 800 meter, Han tog för övrigt guld vid EM.

Här har ordnats anordnats boxningsgalor, det har varit handboll i näst högsta serien och danspalats. För att nämna lite.

2016 får det delvis nytt användningsområde för att ersätta hus 136 som eventuellt ska hyras av kommunen för museiverksamhet – ett komplement till Miliseum.

Skillingaryd. Handelsboden. Hus 36. Detta hus är numera rivet.

Förlag: M. Izikowitz, Jönköping. Tryck: Jkpgs. Lit. A. B. Arr. Stämpel: Skillingaryd 070501 (5 öre).

Skillingaryd. Lägerhyddor. Hus 104, 143, 15 och 16

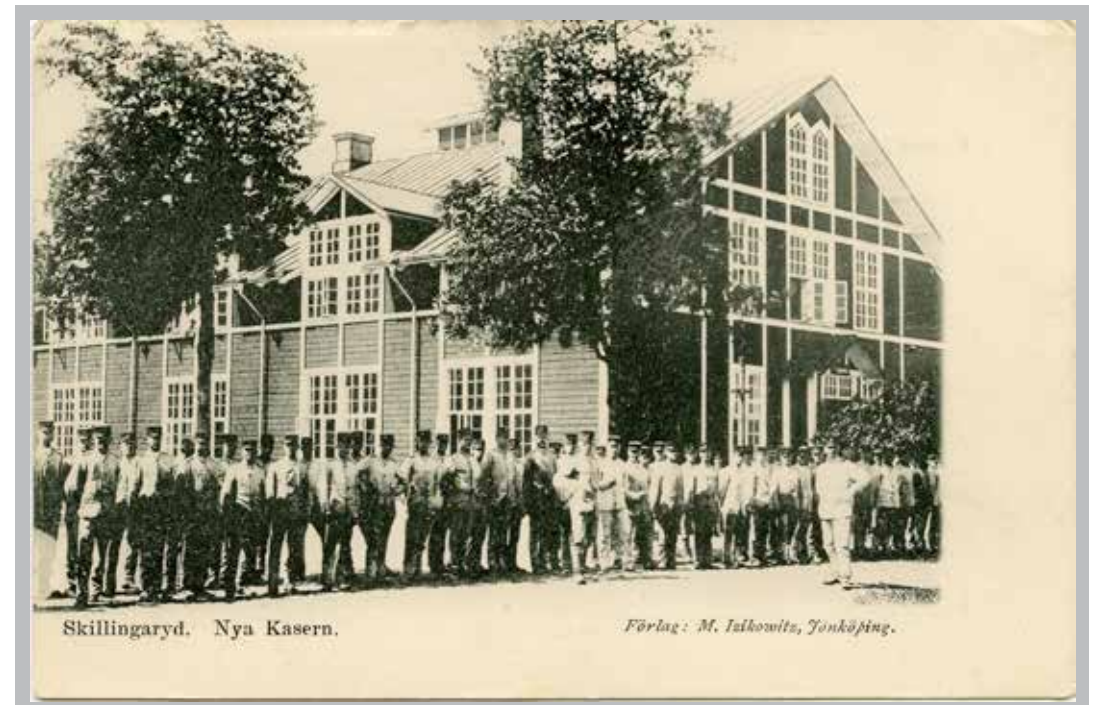
Foto: Bror Malmqvist nr 1808. Stämpel: Skillingaryd 120913 (5 öre).

Skillingaryd. Södra Baracken. Hus 104.

Förlag: M. Izikowitz, Jönköping.

Tryck: Jkpgs. Lit. A. B. Arr.

Stämpel: Skillingaryd 140801 (5 öre).

Skillingaryd. Nya Kasern. Hus 11.

Förlag: M. Izikowitz, Jönköping. Tryck: Jkpgs. Lit. A. B. Arr.

Obegagnat omkring 1906.

Infanteribaracker. Skillingaryd. Norra baracken (hus 10) och Nya baracken (hus 11).

1914 fick man i Karlskrona en tredje bataljon och för att klara dess förläggning flyttades två baracker från Skillingaryd och sattes upp på övre kaserngården. Samtidigt utökades själva området och fick den omfattning, som alla KA 2-are har vant sig vid.

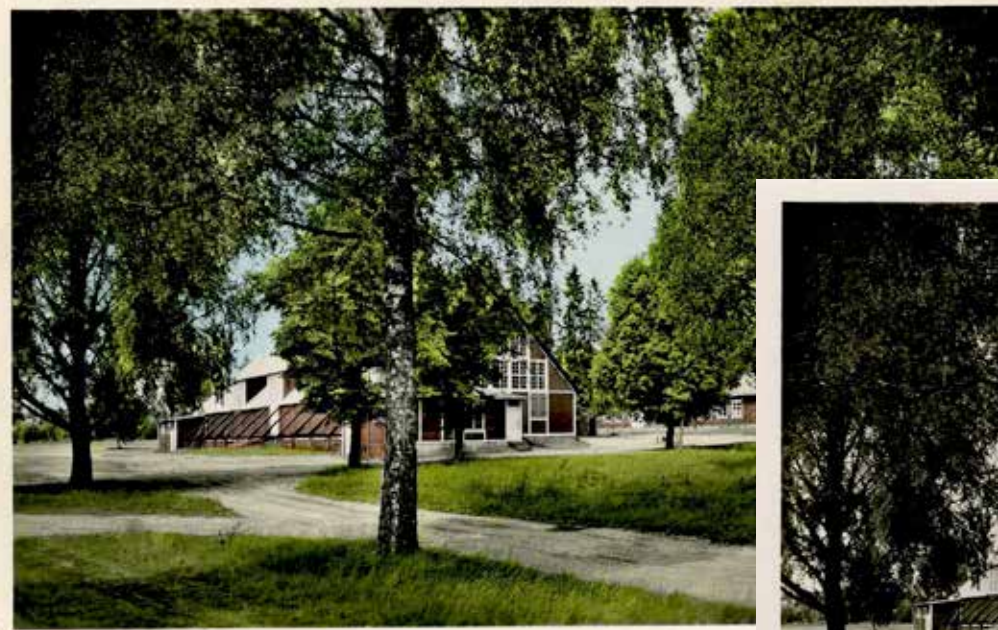
Barackerna var klara för inflyttning 1915 och kom under KA 2-tiden att bli skolbyggnad respektive filmsal/övningsförråd.

Förlag: N.J. Jonsson, Skillingaryd.

Stämpel: Skillingaryd 110421 (5 öre).

Västra lägret. Lägerhyddan före 1925 (anteckning). Om dett a är den i vardagligt tal benämnda Lägerhyddan eller någon av de andra är svårt att säga.
Obegagnat omkring 1920.

Skillingaryd. Parti från Militärförläggningen. Hus 143.
Foto & Ensamrätt: A/B Almquist & Cöster Hälsingborg. Handkolorerat. Förlag: Skillingaryds Bok- & Pappershandel. Stämpel: PKP 55 600927 – stämpel i postkupan på tåget Halmstad - Nässjö (20 öre).

Skillingaryd. Parti från Militärförläggningen. Hus 143.
Foto & Ensamrätt: A/B Almquist & Cöster Hälsingborg nr 840/54 där 54 står för 1954.
Förlag: Skillingaryds Bok- & Pappershandel. Stämpel: Jönköping med svårtytt datum (2x10 öre).

Skillingaryd. Parti från Militärförläggningen. Hus 104 och 143.
Foto & Ensamrätt: A/B Almquist & Cöster Hälsingborg. Handkolorerat. Förlag: Skillingaryds Bok- & Pappershandel.
Obegagnat omkring 1954.

Skillingaryd. Parti från Militärförläggningen. Hus 104 och 143.
Foto & Ensamrätt: A/B Almquist & Cöster Hälsingborg. Förlag: Skillingaryds Bok- & Pappershandel. Obegagnat omkring 1954.

Skillingaryd. Motiv från A.6. Detta är Södra baracken – hus 104 som används än i dag.
Stämpel: Skillingaryd 310901 (10 öre). Karl-Åke som skriver hem till Göteborg berättar att han är på övning i Skillingaryd och bor i baracken som syns på vykortet.

Mitt under andra världskriget – 1942–1943 – byggdes två baracker åt sydost och de används än i dag. Från norr till söder har de nummer 103 och 106.

Lite söder om dessa ligger hus 144 och den byggs som militärsjukstuga. Numera används den av polisens hundenhet för Jönköpings län som har Skillingaryd som sin bas. 1954 tillkom en kompanikasern – hus 105 – och den ligger alldeles söder om barackerna 103 och 106.

1993 beslutades att de båda Skillingarydslägren ska vara statligt byggnadsminne.

Området är uppdelat i Västra och Östra lägre, med totalt 39 byggnader, skyddade som statligt byggnadsminne. Det är landets bäst bevarade läger med byggnader från främst sekelskiftet 1900, men det finns även en del något äldre och nyare byggnader.

Skillingaryd. Baracker.

Foto & Ensamrätt: A B Almquist & Cöster, Hälsingborg. Äkta fotografi.

Förlag: Göte Gustafsson, Pappershandel, Skillingaryd. Stämpel: Skillingaryd 590128 (20 öre)

Länergata, Skillingaryds skjutfält.

Foto & Ensamrätt: A B Almquist & Cöster, Hälsingborg. Äkta fotografi.

Förlag: Gust. Kvist, Tidningar & Tobaksaffär.

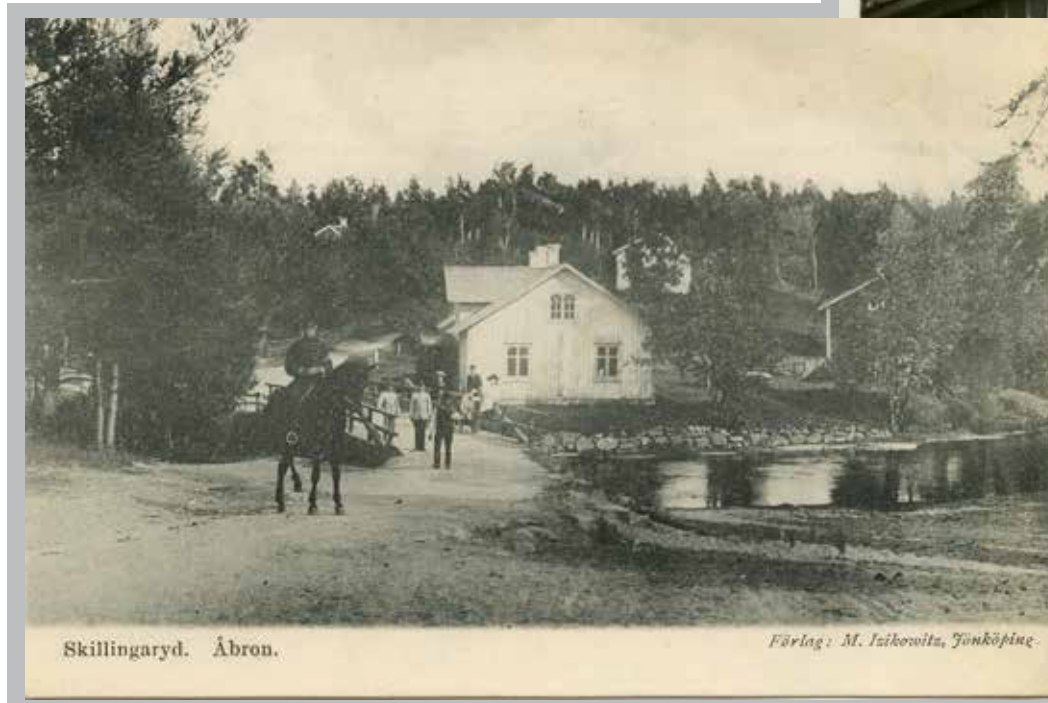
Stämpel: PKP 55 20427 – postkupén på tåget Halmstad-Nässjö (20 öre).

Skillingaryd. Militärsjukstugan. Hus 144.

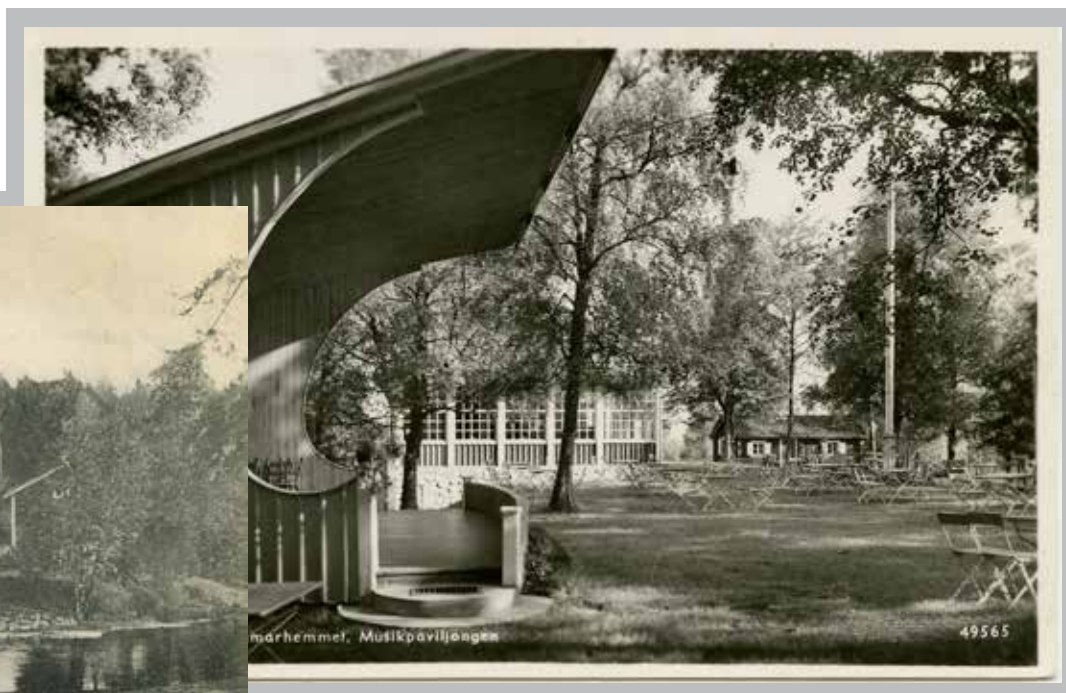
Foto & Ensamrätt: A B Almquist & Cöster, Hälsingborg. Nr 841/54 där 54 står för året 1954.

Förlag: Skillingaryds Bok. & Pappershandel. Obegagnat.

Skillingaryd. Åbron. Husen vid Åbron ägdes av militären och i många åt hyrdes de ut till privatpersoner. Det var närmast en stadsdel av Skillingaryd. Ibland kallades området Brooklyn, alltså på andra sidan Åbron. Husen har ingen militär numrering.

Förlag: M. Izikowitz, Jönköping. Tryck: Jkpgs Lit. A -B. Arr. På baksidan står 500 i blyerts som Izikowitz skrivit – att han hade beställt eller levererat 500 styck av detta vykort. Obegagnat.

Skillingaryd. Sommarhemmet. Musikpaviljongen. Till höger syns en liten stuga och det är en av flera som flyttats från militärens område vid Slätten. Denna är i dag "prydnadsstuga" vid Sommarhemmet Fridhäll. Den var tidigare regementspastorns stuga (hus 8) och det var kanske inte så konstigt att den placerades just på Fridhäll som drivs av Skillingaryds Missionsförsamling.

Förlag: Pressbyrån. Nummer 49565. Obegagnat.

6. Skillingaryds skjutfält

1897 flyttas en del av Kongl Andra Göta artilleriregemente från Göteborg till Jönköping. Därmed är det nödvändigt att anlägga ett skjutfält. Vad är då naturligare än Skillingaryd?

Den 19 maj 1896 utfärdades ett kungligt brev att delar av kronoparken Götaström – som inköptes samma år – skulle upplåtas åt Smålands artilleriregemente. Området var den nuvarande plana ljungheden från General Sparres väg och upp till Kyrkberget. Dessa arealer ansågs för små för ett artilleriskjutfält varför Bohult södra, nämndemansbostaden och norra Bohult, delar av Boglös med mera köptes 1897–98.

Det var öster om det befintliga I 12-läget i Skillingaryd som mark med skog inköptes – allt för 150.000 kronor. Området var redan i stort sett skövlat av de tidigare ägarna till det då nedlagda Götaströms Bruk.

Skillingaryds skjutfält används sedan 1898 för övningar och är riksintresse för totalförsvaret. Det är även riksintresse för natur- och kulturvård samt natura 2000-område.

Skillingaryd. Artilleri. Här är det övning med 7,5 cm kanoner. 1903 flyttas skjutskolan från Marma vid Gävle till Skillingaryd och blir kvar till 1948. **Jönköpings regemente – I12–** flyttar 1914 till Jönköping, men fortsätter fram till 1928 att ha sitt läger och övningsfält i Skillingaryd.

Det dröjer inte länge innan man upptäcker att fältet egentligen inte är så stort som man från en början hade tyckt. 1925–29 görs en omfattande utredning och ett utvidgningsförslag lämnas till regeringen. Regeringen säger nej till en så kraftig utbyggnad som föreslagits. Det får bli en mindre utbyggnad. Senare har skjutfältet byggts ut flera gånger.

Förlag: M Izikowitz, Jönköping. Tryck: Jkpgs Lit. A.-B. Arr. Stämpel: Skillingaryd 090621 (5 öre).

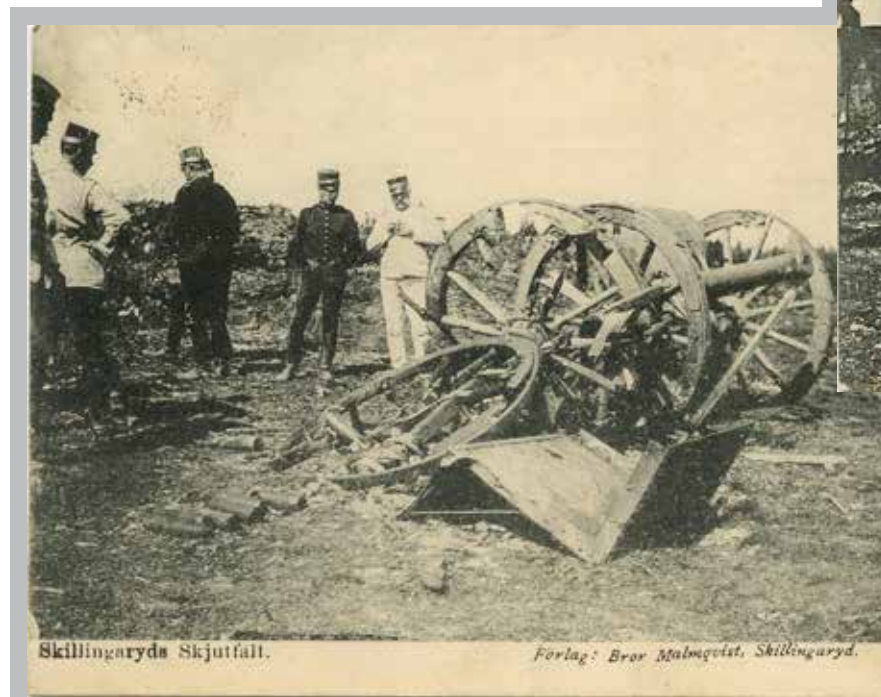
Artilleriskjutning. Skillingaryd.

Förlag M. Izakowitz, Jönköping (felstavning på kortet). Tryck: Svenska Litografiska AB, Stockholm. Obegagnat omkring 1910.

Skillingaryds skjutfält. Kämpar med 7,5 cm kanoner.

Foto och förlag: Bror Malmquist. Tryck: C.L. Kholm 1258. Obegagnat omkring 1910.

Skillingaryds Skjutfält.

Foto och förlag: Bror Malmquist. Tryck: Jkpgs Lit. A.-B. Arr. Stämpel: Skillingaryd 060627 (5 öre).

Skillingaryds Skjutfält.

Foto och förlag Bror Malmquist. Tryck: C.L. Kholm 1258. Stämpel: Skillingaryd 1910 cirka (5 öre).

Dessa två kort har samma

motiv men det ena är lite

mer inzoomat och de är

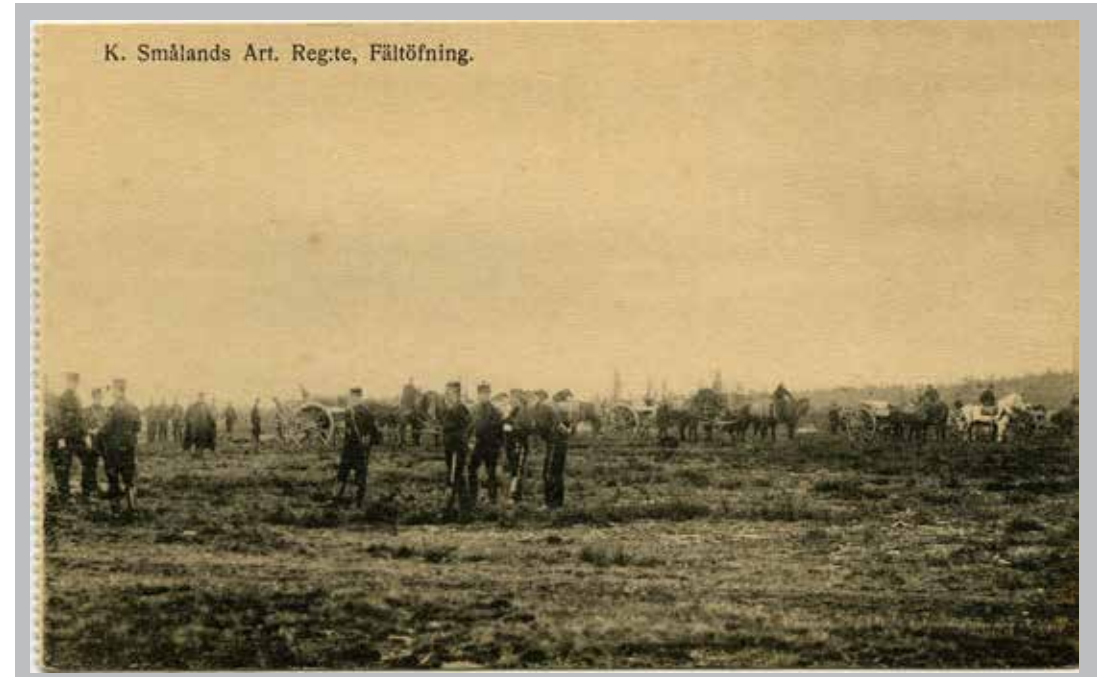
framställda på olika tryckerier.

På plats ses uttjanta pjäser – 1863 års modell – som fungerade som målkusiller.

I pressen står det den 31 augusti 1929 att armén av regeringen begär att få göra en ny värdering av de områden som fordras för att kunna utvidga skjutfältet. Åren 1931–37 köps också flera gårdar, bland annat Studstorp, vissa gårdar i Farstorp, Stora Hesslehult, Hultsgärde och Norra Linneryd. Men militären är inte nöjd. Mot slutet av 1930-talet ökar krigsriskerna i Mellaneuropa. 1941 överförs Holma 1:1 till skjutfältet och det är ett avsevärt markområde. Dessutom utökas fältet både söderut och norrut. Detta går inte smärtfritt. Då liksom 50 år tidigare tillgrips bulvanköp. När inte det går blir det tvångsinlösen. Regeringen säger ja till detta. Bönderna som äger marken klagar högljutt, men får inget gehör.

Skillingaryds skjutfält. Kortet intill är en inzoomning av detta kort.
Förlag: Bror Malmquist. Stämpel: Skillingaryd 030904 (5 öre)

K. Smålands Art. Reg:te, Fältövning. Inzoomning av kortet intill.
Förlag: Halls Bokhandel.
Tryck: Svenska Litografiska AB, Stockholm.
Foto: Bror Malmquist.
Obegagnat omkring 1910. Kortet har suttit i ett häfte med flera olika vykort.

Skillingaryd. Artilleri (ej noterat). Detta är en av de kanoner som användes på Skillingaryds skjutfält, en 21 cm habits 1917. det är en "lillasyster" till "Tjocka Berta". Kortet är taget på A6 i Jönköping.
Okänt förlag. Obegagnat omkring 1920.

Skillingaryds Skjutfält. Här är det 8,4 cm kanoner från 1881. Kortet bör vara taget i slutet av 1890-talet. Seth Lindgren, som var född där det sedermera blev skjutfält, berättade i en intervju för utställaren den 23 april 1991: Fotot är taget öster om fru Österbergs och åt höger ser man Lilla Hesslehult.
Förlag: Bror Malmquist.
Stämpel 030903 (5 öre).

Skillingaryds skjutfält anlades 1898. Det är postionshaubits modell 1906. Det framgår dock inte av texten på baksidan. Platsen är öster om Moliden på militärens område öster om Skillingaryd.
Foto: Seth Lindgren 1938 eller 1939. Tryck Skillingaryds Tryckeri AB 27 april 1992.
Utgivare: Östbo Historiska Sällskap. Upplaga: 1.000.

Kapten C G Billsten säger i en tidningsintervju den 11 februari 1966 så här:

- Vägen Tofteryd-Vaggeryd bör – och där är planerna ganska långt komna – flyttas från till exempel norr om Boarp mot Hult, Skog och Snuddebo. Hela området väster om den nya sträckningen får bli skyddsområde för skjutfältet.

Detta är en försmak av vad som komma skall.

Under flera år framöver blir det en hätsk debatt mellan en stor del av lokalbefolkningen och militären. Till slut vinner också lokalbefolkningen, men det dröjer till början av 1980-talet.

Skillingaryd 1916 (notering med blyerts). Tre underbefäl. Mannen till vänster har jacka modell Å 1872 men byxor i modell 10. De andra två har modell 10. Mannen i mitten ha en mössa av modell Å och den är egentligen för gammal. Denna blandning var ganska typisk för 1930-talet. Tryckt notering: Cellofix - Postkarte D.R.P. Nr 176 323. Detta betyder dock inte att kortet är tryckt i Tyskland. Däremot var förtrycket tyskt. Papperet hade tillhandahålls av fotopappers-tillverkaren. Obegagnat.

Bygget (ej noterat). Bygget var en av de många gårdar som ödelades när skjutfältet byggdes ut. Många kommuninvånare har ända in på 2000-talet upprörts av militärens bristfälliga förvaltning och underhåll av gårdar som ligger i skjutfältets randområden.

Många fastigheter har helt enkelt fått förfalla. Under våren 2008 revs dessutom flera fastigheter i övningsområdets randområden trots allmänhetens starka protester. Därmed gick stora kulturvärden till spillo. Båda dessa byar som revs klassades under 1990-talet som kulturmiljöer av Jönköpings läns museum.

Privattaget foto. Obegagnat. Text på framsidan för hand: Midsommar 1920.

Skillingaryds Skjutfält. Målobserveration. Möjligen kan det vara från Skjutskolan som kom till Skillingaryd 1903.

Förlag: Bror Malmqvist, Skillingaryd. Nr 8753. Stämpel: Skillingaryd 040911.

Bygget (ej noterat). Det är nästan samma personer som på kortet intill och troligen fotograferat vid samma tillfälle.

Ett stort problem i dag 2015 är de bullerzoner som finns omkring skjutfältet, vilka praktiskt taget förhindrar all nybebyggelse.

Privattaget foto. Obegagnat.

Stora spännberget samt projektilförråd (notering på baksidan). Tre infanterister att döma av uniformerna. Det borde kanske varit artillerister. De håller vardera en artilleriprojektil i handen.

Privattaget foto.

Tryck: Inte alls säkert i England även om det står Post Card. Ibland kopierades bilder med en förtryckt baksida och det kan vara en sådan här..

Ofrankerat med skrivet 1912.

Hästen hade i århundraden varit mycket viktig för militären. Lagan som rann strax öster om Slätten hade en mycket stor betydelse för där fanns möjlighet att vattna hästarna.

På flera av vykortet från Östra Lägret och på skjutfältet ser man hästar och de behövde sin omvårdnad. Att vattna dem i Lagan var en sak, att de skulle ha foder och tak över huvudet var en annan.

Det uppfördes kring år 1900 ett stort antal stallar strax öster om barackerna, mot skjutfältet.

Med tiden minskade hästens betydelse för militären för att senare helt upphöra. Stall efter stall revs och det sista så sent som i slutet av 1980-talet. För att vara mer exakt 1989.

Många Skillingarydsbor och även andra kan få något speciellt i blicken när man nämner stallarna och hästarna där. Det var en tid som många minns glädje. Hästen är inte kvar i vårt datoriserade årtusende.

Skillingaryds Skjutfält. Här drar man 7,5 cm kanoner.

Förlag: Bror Malmquist.
Tryck: C L Kholm 1111.
Obegagnat omkring 1910.

Skillingaryd (ej noterat). Detta är hus 19 där man skodde hästarna.

Foto och förlag: Okänt. Obegagnat kring 1915.

Skillingaryd. Artilleri. I bakgrunden byggnader på Östra Lägret, bland annat stallarna.

Förlag: M. Izikowitz, Jönköping. Stämpel: Skillingaryd 090930 (5 öre).

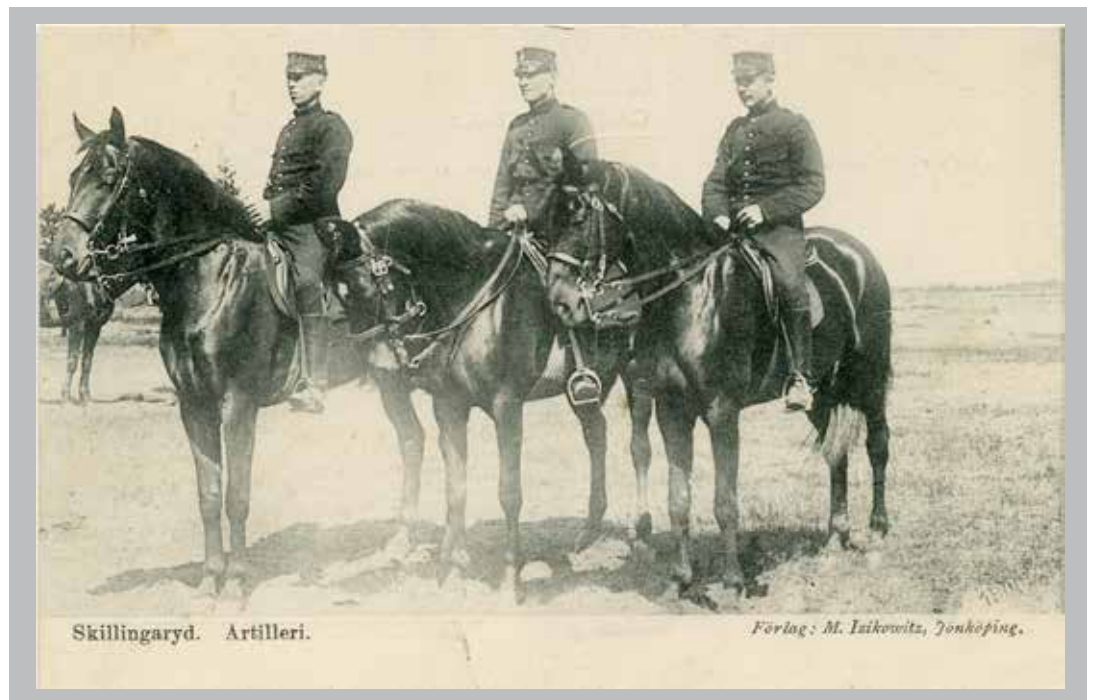
Skillingaryd. Skjutfältet. Sist ammunitionsbakkvagnen.

Från 1875 finns anteckningar i krigsarkivet att det planerades ett skjutfält i Hörle. Lite senare lämnar kapten Jan Kilander vid Smålands grenadjärbataljon en motion till Jönköpings stadsfullmäktige, Han vill ha ett artilleriskjutfält till Jönköping. Ett område vid Eckersholm i norra delen av nuvarande Vaggeryds kommun anses lämpligt. Men det blev Skillingaryd som drog vinstlotten.

Förlag: M. Izikowitz, Jönköping.

Tryck: Jkpgs Lit. A.-B. Arr.

Obegagnat omkring 1910.

Skillingaryd. Artilleri. Tre underbefäl i uniformer av modell Ä.

Tryck: Jkpgs Lit. A.-B. Arr.

Stämpel: Skillingaryd 090915 (frimärket borttaget).

7 Östra Lägre

7.1 Mässbyggnader

De så kallade mässbyggnaderna på Östra lägre är tre till antalet och alla tillkom kring år 1900.

Från norr räknat är det 3, 2 och 1 i numrering.

Alla tre husen är i utvändigt fint skick men invändigt är de i behov av upprustning. Inget av husen används mer än mycket sällan. Kommunen hade dock ett stort kulturarrangemang här i oktober 2008 och 1997 hade utställaren här en hobbymässa i byggnad 2. I övrigt har byggnaderna använts ganska ringa. De skulle dock kunna leva upp igen men ett ”problem” är att dessa hus liksom alla andra sedan 1993 är statliga byggnadsminnen.

En kort beskrivning av husen.

1. Stabsbyggnad. Denna byggnad användes som förläggning samt innehåller en lektionssal på andra våningen åt norr.

2. Officersmäss. Mässen finns på bottenvåningen medan andra våningen åt söder varit samlingsrum.

Andra våningen åt norr har varit förläggningsrum.

3. Officersförläggning. Huset var som namnet säger förläggning för officerare.

Skillingaryd. Artilleriets byggnader. Hus 8, 3 och 2. Från början var byggnaderna inte rödfärgade men blev det för att bli mer ”artillerilika”.

Förlag: M Izikowitz, Jönköping. Tryck: Jkpgs Lit. A.-B. Arr.

Stämpel: PKXP No 55 B (postkupéexpeditionen tåget Halmstad-Nässjö) 110917 (5 öre).

Artilleribygnader, Skillingaryd. Detta och kortet till vänster är exakt likadana men på det ena är det lite mindre himmel och i stället text i ett separat vitt fält. Det var ganska vanligt att man gjorde så här. Husen 8, 3, 2 och 1.

Förlag: N.J. Jonsson, Skillingaryd.

Stämpel: Skillingaryd – svårtytt årtal, omkring 1908 – (5 öre).

Skillingaryd. Artilleribygnader. Husen 8, 3, 2 och 1.

Förlag: David Aronsson, Skillingaryd. Stämpel: Skillingaryd 140718 (5 öre).

Artilleribygnaderna i Skillingaryd. Detta är ett av de vanligaste vykorterna med militärmotiv från Skillingaryd. Vi har valt att ta med ett som inte är i toppskick – lite åldersangripet – och det med anledning av att den som skriver kortet har beskrivit vad byggnaderna användes som. Husen 8, 3, 2 och 1.

Foto och förlag: Okänt.

Stämpel: Skillingaryd 020906 (5 öre).

Artilleriofficersbyggnader. Skillingaryd. Husen 8, 3, 2 och 1.

Förlag: M Izakowitz, Jönköping (felstavat namn).

Tryck: Svenska Litografiska AB, Stockholm.

Obegagnat omkring 1910.

Artilleriet, Skillingaryd. Hus 3, 2 och 1.

Förlag: Skillingaryds Bokhandel. Foto: K. Holmér, Virserum. Tryck: Import z 49.

Stämpl: PKXP 55 B – postkupéexpeditionen på tåget Halmstad-Nässjö 260731 (10 öre).

Kasärnerna, Skillingaryd. Samma bruntoniga tryck som det intill men det är helt olika förlag. Det ena kortet är importerat, det andra tryckt i Sverige. Hus 8, 3, 2 och 1.

Förlag: O.E. Friberg, Skillingaryd.

Tryck: Svenska Litografiska B, Stockholm.

Stämpl: Skillingaryd 211021 (10 öre).

Artillerikasernerna Skillingaryd. Detta vykort kan knappast få ett skönhetspris men fullt har också sin plats i livet. Sidan slutar nedan på ett avsevärt mycket finare vis. Hus 3, 2 och 1.

Förlag: Br. Friberg, Skillingaryd. Stämpl 280903 (10 öre).

Officersmässen, Skillingaryd. Hus 8, 3, 2 och 1.

Foto och ensamrätt: Hartmans Kortförlag, Arboga. Nr 1627.

Förlag: Skillingaryds Bok- & Pappershandel.

Stämpl: Obegagnat omkring 1947.

Skillingaryd. Expeditionsbyggnaden A. 6. Hus 8, 3, 2 och 1.

Stämpl: Skillingaryd 320712 (10 öre).

Små. Art. reg:tes Skjutfält, Skillingaryd. Hus 8, 3 och 2.

Carl Svensson lät ta fram två eller tre olika färgvykort från Skillingaryd åren kring 1915 trots att han egentligen inte sålde vykort. Men det var nog ett sätt att visa att färg var hans affärsidé.

Förlag: Carl Svenssons Färghandel, Skillingaryd. Tryck: Svenska Litografiska AB nr P14. Obegagnat.

7.2 Övriga byggnader

Före skjutfältets tillkomst 1898 fanns det nog inte en enda byggnad på det som i dag kallas Östra Lägret. Men ett stort antal byggnader uppfördes de närmast följande åren och de flesta har viss funktion än i dag även om de används sparsamt vid övningar.

Lägerhyddan – hus 9 – är den som används allra mest. Fast mest inredd är nog hus 40 där Hemvärnet finns.

Östra Lägret är själva inkörsporten ut mot skjutfältet och vid övningar är bommarna fällda. I övrigt har allmänheten tillträde till stora delar av området.

Omgivningen med Östra Lägrets vackra byggnader lockar många flanörer. Här har också varit tusentals människor på en och samma gång som vid O-Ringen 2006.

Alla hus ingår i det statliga byggnadsminnet från 1993 och utvändigt är de i mycket gott skick. Det är nästan alltid någon renovering på gång.

Smålands Artilleriregemente, Skillingaryd. Hus på lägergatan från norr mot söder.
Förlag: EEE Tranås. Stämpel: Skillingaryd 160104 (5 öre).

Skillingaryd. Artillerikasernerna. Till vänster hus 10 och 9 (Lägerhyddan) samt längre bort hus 8. Detta är det närmste vi kan komma vykortsförlagan intill.

Foto: Hartmans Kortförlag, Upsala nr 2243.
Förlag: Skillingaryds Bok- & Pappershandel.
Stämpel: Skillingaryds LBR – lådbrevbäring – 400525 (10 öre).

Artillerilägerhyddan Skillingaryd (ej noterat). Hus 9. Detta är en vykortsförlaga, alltså underlaget för vykortstryck. På baksidan finns en stämpel: Reproduktionsrätten tillhör Hartmans Kortförlag, Arboga. Med blyerts finns en notering 500 st. Trots eget samlande och efter kontakt med andra samlare har inget av de beställda vykorten kunnat spåras, om det nu verkligen blev så att vykort trycktes av detta motiv.

A. 6. Skillingaryd. Till vänster hus 10 och 9 (Lägerhyddan) samt längre bort hus 8.
Foto & Förlag Hanna Näsholm. Nr T 55.
Tryck: Import.
Obegagnat omkring 1920.

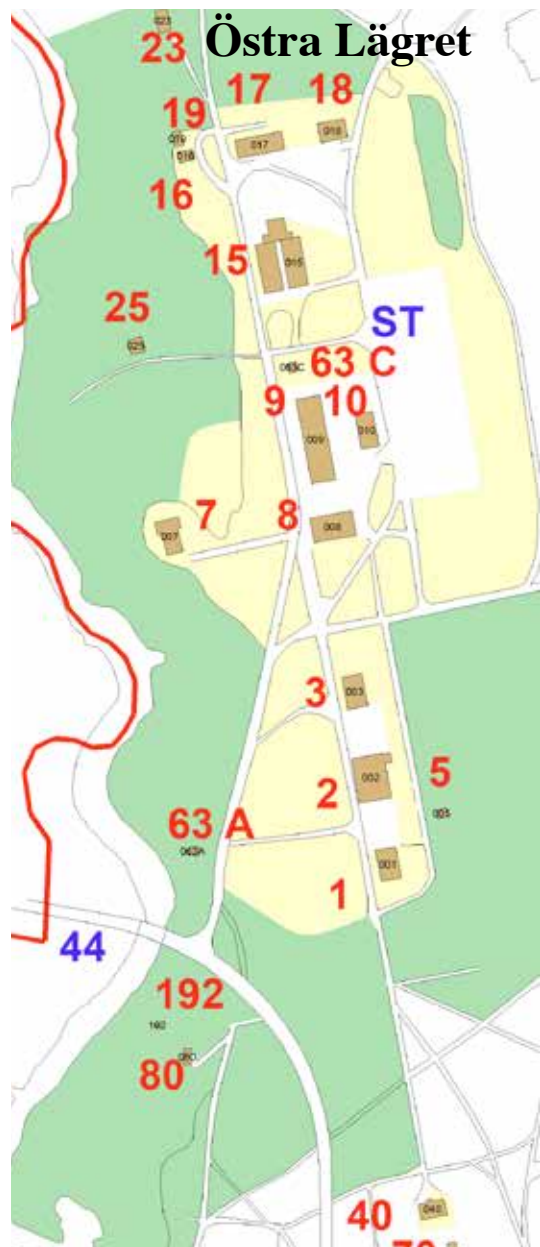

Artillerilägerhyddan, Skillingaryd. Hus 9.

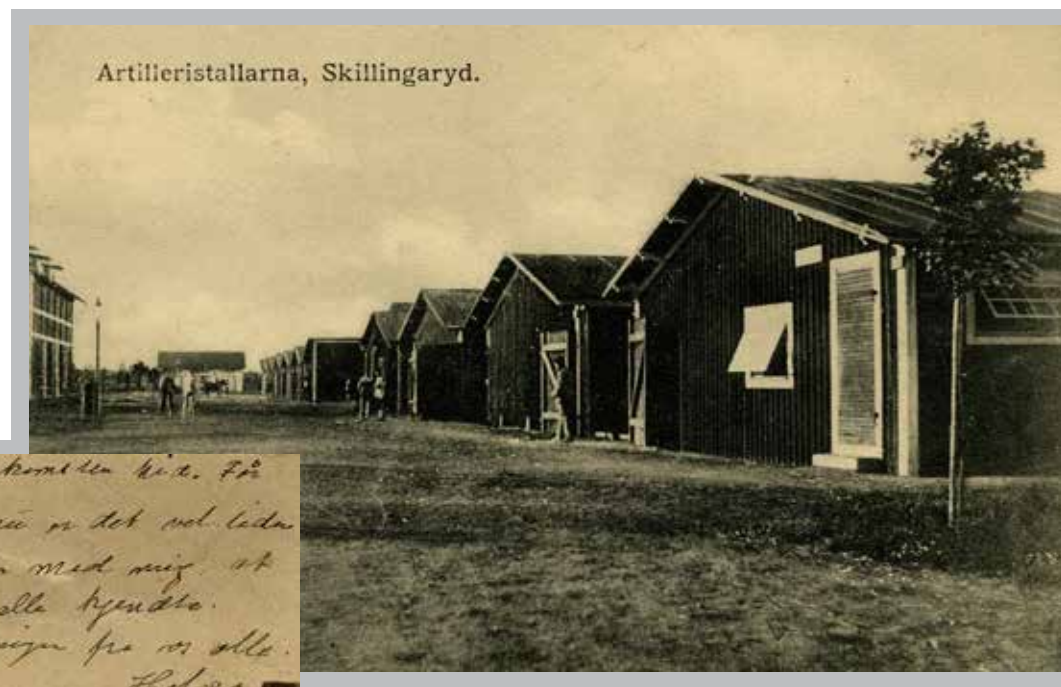
Bortsett från Lägerhyddan – som är ombyggd till lektionssalar – är byggnaderna på Östra Lägret tämligen orörda inomhus. Däremot är det faktiskt Lägerhyddan som förändrats mest. Även denna byggnad hade förlängda takstolar i likhet med den mer kända lägerhyddan på Västra Lägret men dessa togs bort någon gång i mitten på 1950-talet. Numera finns det tre lektionssalar i byggnaden och byggnaden är den enda på Östra Lägret som invändigt kan sägas vara helt modern. Den används ganska flitigt i samband med övningar på skjutfältet.

Förlag: M. Izikowitz.
Obegagnat omkring 1910.

Artilleribaracken. Skillingaryd. Hus 8.
Förlag: M. Izikowitz. Stämpel: Skillingaryd 140906 (5 öre).

Artilleristallarna, Skillingaryd. Alla dessa stallarna rivna. Det sista som revs var det så kallade sjukstallet, vilket revs 1989. Däremot finns byggnaden rakt fram kvar – hus 18. Det är Fura-gemagasinet. Det var fodermagasin för hästarna. Hö förvarades på bottenvåningen och havre på övervåningen.
Förlag: M. Izikowitz.
Stämpel: Skillingaryd 120822 (5 öre).

Artilleriet, Skillingaryd. Till höger hus 8 och till vänster om denna hus 9 – Lägerhyddan.
Förlag: Skillingaryds Bokhandel. Foto: K. Holmér, Virserum. Tryck: Import z 49.
Stämpel: Skillingaryd 211214 (10 öre).

Smålands Artilleriregemente, Skillingaryd. Underofficers- och manskapsbyggnaderna. Hus 8 till höger och bakom skymtar hus 9 som är Lägerhyddan. Till vänster ses en del av hus 7, underofficersmännen som ligger alldeles intill Lagan. Den har mäss på bottenvåningen och förläggning på andra våning.
Förlag: EEE, Tranås.
Stämpel: Skillingaryd 160715 (5 öre).

Skillingaryd, A:6 Förläggning. Hus 8: Manskapsbarack. Huset har använts som förläggning men har också lektionssalar.
Foto & Ensamrätt: A/B Almquist & Cöster, Hälsingborg. Äkta fotografi.
Förlag: Gust. Kvist, Tidningar & Tobaksaffär. Obegagnat omkring 1945.

8. Albatross

Den 2 juli 1915 besköts en tysk minikryssare på svenskt farvatten utanför Gotland. Den överlevande besättningen på drygt 200 man internerades först på Gotland men flyttades efter drygt två år till Skillingaryd. Det var den 30 september 1917 som Albatrossmännen fick kom till Skillingaryd. Denna platsen ansågs mycket lämplig då här fanns ett militärläger och befolkningen var van vid militärer.

I Skillingaryd kom tyskarna att skapa många kontakter med lokalbefolkningen. I ett eller annat fall lämnade tyskarna ett mer påtagligt minne efter sig som i ett fall en nyfödd son. Pojken Birger föddes den 27 juli 1918 med en mamma från Skillingaryd. Pappan var en av de tyska Albatrossarna.

Bagare (ej noterat på kortet). Text på andra sidan: Skillingaryd: Zum Andenken von Deinem Freund Adolph Politz. Alltså ett minne från Adolph. Obegagnat 1917–1918.

Skillingaryds Stationshus. Här steg Albatrossarna av på hösten 1917 och reste härifrån ett drygt år senare.

Pulsen i samhället var det tredje stationshuset. Det första brann troligen 1881 och det andra revs och ersattes av det nuvarande 1907. Till och från Skillingaryd var det tåg som gällde. Foto: Bror Malmqvist nr 1834. Stämpel: 120927 (5 öre).

Skillingaryd, Tyska Interneringslägret.

I Skillingaryd internerades Albatrossarna vid det västra lägret som innehåller byggnader uppförda från mitten av 1800-talet fram till i huvudsak början av 1900-talet. Skillingaryd har militär anknytning sedan mitten av 1600-talet och blev officiell lägerplats 1777. Skillingaryd har alltid varit i samspel med militären och så kom de även att bli när tyskarna anlände den 30 september 1917. Här kom de att vara kvar till den 28 november året därpå. En del hade redan tidigare flytt hem och andra fått lov att resa till hemlandet.

Förlag: John Bengtsson. Stämpel: Frimärket borttaget men noterat datum 240805.

Officersmässen (ej noterat på kortet). En Albatrossare framför ”mässen”.

Hus 146 var och är än i dag det förnämsta vid västra lägret i Skillingaryd. Det är sparsamt med uppgifter om fester med mera under tiden med Albatrossarna men det är troligt att det var här man firade, precis som andra gör i dag. Ofrankerat 1917–1918.

Barack och internerade (ej noterat på kortet).

Enligt uppgifter bodde Albatrossarna i det som i dag är expedition, hus 147, ursprungligen sjukhus byggt 1863. Om man studerar detta kort på en av barackerna med ett stort antal tyskar – även några inomhus – pekar det på att de också bodde i denna byggnad. Det är troligen den barack som låg alldeles söder om expeditionsbyggnaden och som förstördes av en brand i slutet av 1940-talet, hus 18. I dag finns endast två av de ursprungliga barackerna kvar. Två har exempelvis flyttats till Karlskrona. Dagtid hade Albatrossarna i stort sett frigång i samhället men nattetid var de bevakade och det var stängsel runt området. Ofrankerat 1917–1918.

Det västra militärläget ligger bara 200–300 meter från Skillingaryds centrum. Runt stora delar av läget sattes ett staket upp för att förhindra flykt. Bevakningen sköttes av en styrka ur Kungliga Jönköpings regemente I 12. På dagtid kunde många av de internerade få jobb i exempelvis industrier eller sköta vedtransporter.

Ibland kunde Albatrossare få permission för en resa till Tyskland. En del flydde också trots att det var välbevakat.

När tyskarna stod på stationen för hemresan i slutet av 1918 berättade en av dem att de hade grävt en tunnel från byggnaden där de bodde till trappan vid Lägerhyddan strax intill. Den kallades därefter för Kärlekstunneln.

Det internerade manskapets musikkapell tillhörande Albatros. Tyskarna hade en fin orkester som gav konserter på mässverandan på troligen Östra lägret. Ofrankerat 1915–1917. Kortet är troligen taget på Gotland men det är skickat från Skillingaryd av en av Albatrossmännen.

Svenska bevakningsstyrkan vid lägret – utanför hus 104.

Text på baksidan: Bevauchungskompanie in Skillingaryd für die Albatross-Deutschen – bevakningskompani för Albatrossarna. Obegagnat 1917–18.

Albatrossare i arbete (ej tryckt notering). Onsdagen den 8 maj 1918 skrev Georg Rauch på svenska till sin käresta Edit Sandberg i Sjöaryd som ligger i Tofteryd några kilometer öster om Skillingaryd: "Käre Edit! Härmed en hälsning och tack för sista korten Hoppas du mår bra önskar din egen Georg. Jag komma på söndag. Kortet har gått förbi censuren och är frankerat. Stämpel: Skillingaryd 180508 (5 öre).

Framför kameran (ej tryckt på kortet). En Albatrossare någonstans i Skillingaryd, vilket vi förmodar då det kommer från en Skillingarydsfamilj. Ofrankerat 1917–18.

Albatrossare eller svensk vakt (ej tryckt på kortet).

Om det är en svensk eller tysk är oklart. Kortet kommer från familjen K-G Lagerstrand i Skillingaryd vars pappa ingick i bevakningsstyrkan. Obegagnat 1917–18.

Albatrossare och svenska bevakningsmän vintern 1917–1918 (ej tryckt på kortet).

Text på baksidan: Für freundlichen Erinnerung gewischt von Ihnen Georg Rauch, Interniert Skillingaryd, Schweden – en hälsning från Georg Rauch. Obegagnat.

Tyskarna trivdes mycket bra i Skillingaryd och det var säkert ofta lapp på luckan.

Bygdens unga damer tju-sades mycket av tyskarna i sina stiliga uniformer. Det blev många kärleks-möten.

Willi Wohlfeld var maskinsteward på Albatross. Han träffade Nanny Klaesson, dotter till virkeshandlaren J.A. Klaesson i Skillingaryd. De gifte sig och fick två barn. Det var ett av flera giftermål Albatrossare-svenskor emellan.

Rebecka Ekström var en av dem som träffade en tysk och i juli 1918 födde hon sonen Birger vars pappa var Albatrossare. I det här fallet blev det dock inget giftermål.

Par (ej tryckt på kortet). Albatrossaren Fritz och hans Hedwig Hagstrand från Skillingaryd. Troligen i Skillingaryd eller dess omnejd. Möjligen kan hon också ha varit på besök hos Fritz. Se även korten intill. Ofrankerat men daterat 210427.

Flickor (ej tryckt på kortet). Två Albatrossare tillsammans med fem flickor för en trevlig stund någonstans i trakten av Skillingaryd. Obegagnat.

Fritz (ej tryckt på kortet). Den tidigare Albatrossaren Fritz fortsatte tydligen i militärtjänst. Han skriver i april 1920 från Tyskland till sin kära Hedwig Hagstrand i Skillingaryd. Hela baksidan av vykortet är täckt av text och kortet har han säkert skickat i ett brev till Hedwig. Se även kortet intill och ovan till vänster. Ofrankerat men daterat 200402.

I Albatrossuniformer (ej tryckt på kortet). Två Albatrossare på okänd plats i Skillingaryd – kortet kommer från en Skillingarydsfamilj. Obegagnat 1917–1918.

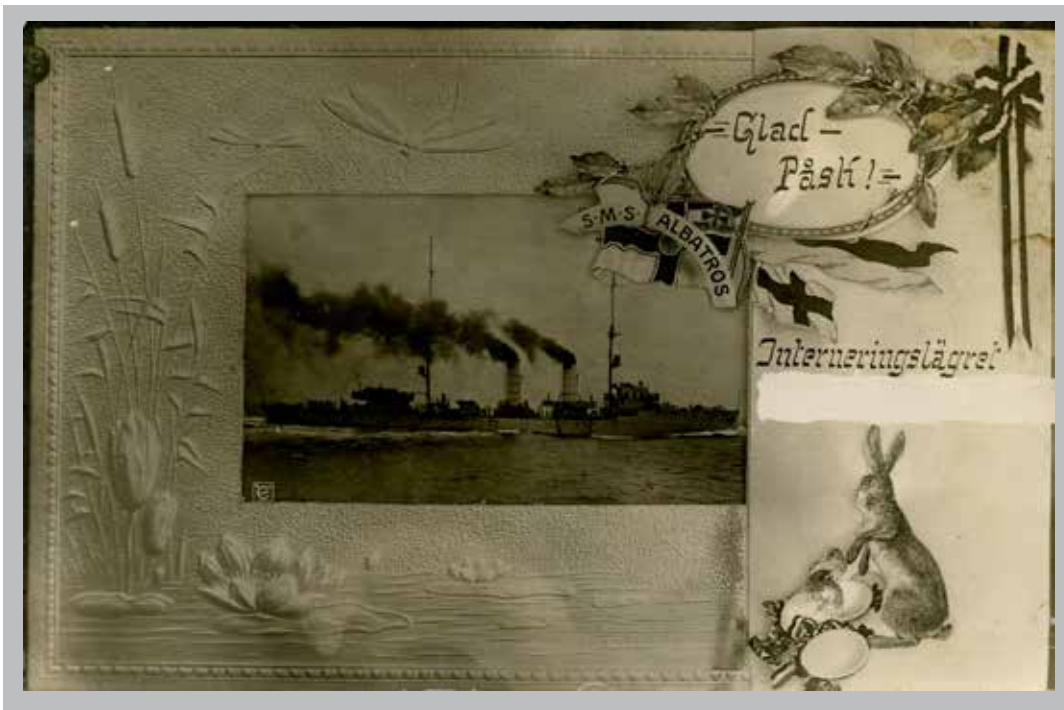
Studiofotografering (ej tryckt på kortet). Två uniformsklädda Albatrossare – Fritz till höger – och i mitten en man som kan antas vara en av tyskarna även han. Text på baksidan av ett kort som inte är postat utan kanske ilagt i ett brev: "Skillingaryd den 7/4 1918, Småland, Schweden. Till minne av din Fritz." Fritz hade skickat kortet till Hedwig Hedstrand. Se även korten ovan och intill.

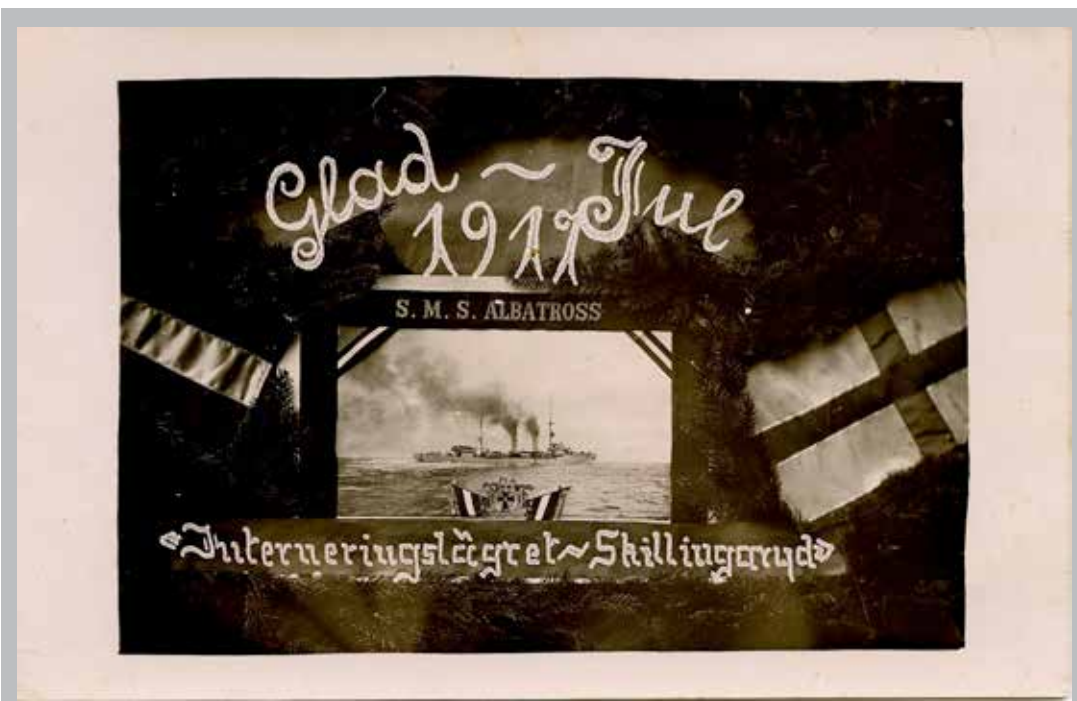
Fest (ej tryckt på kortet). 25 Albatrossare i en barack. Obegagnat.

Tyskarna skrev många hälsningar och man tog liksom på Gotland fram egna, lokala vykort. Dessa skickades inte bara av besättningsmännen utan även av lokalbefolkningen och andra.

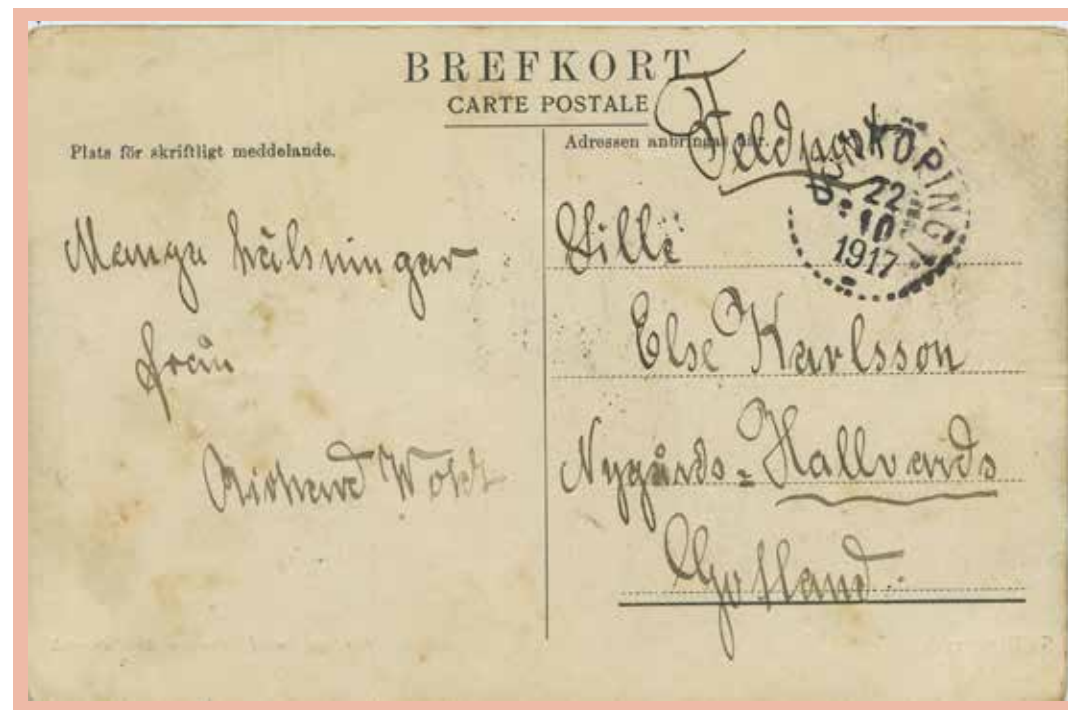
Den 27 november 1918 lämnade alla tyskarna Skillingaryd. Tåget gick klockan 13.24 och det hölls tal, det var blomsterhyllningar med mera. Nästa anhalt blev Oskarshamn för att där stiga på Albatross, som de drygt tre år tidigare hade blivit beskjutna ombord på.

Glad Påsk! S.M.S. Albatross. Interneringslägret. "Johansson" skriver på Påskdagen den 31 mars 1918 till en bekant.
Stämpel: Skillingaryd 180431 (5 öre).

Glad Juli 1917. S.M.S. Albatross. Interneringslägret – Skillingaryd.
Tyskarna tog fram flera vykort med motiv av sin båt och med olika hälsningar för exempelvis jul. En av Albatrossarna var en mycket duktig fotograf.
Obegagnat.

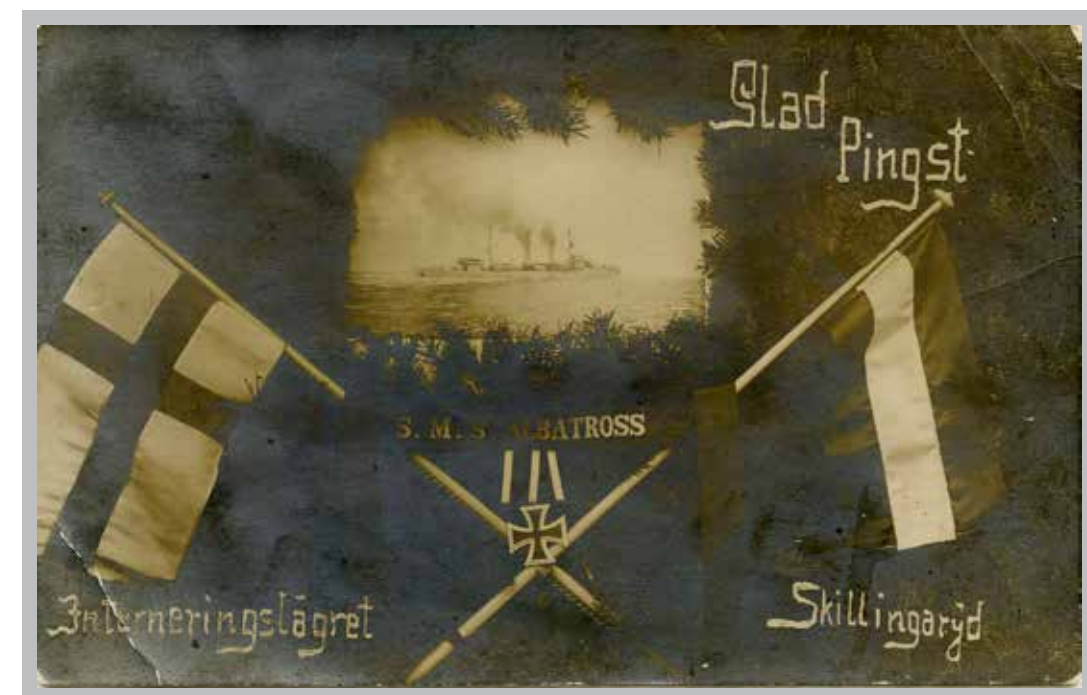
Skillingaryd (stationen på andra sidan). En av Albatrossarna skickar en hälsning till en kvinna som han kände från tiden på Gotland. Kortet som är Feldpost har gått till Jönköping för censur. Det var portofrihet till och från de internerade. Förlag: David Aronsson.

Bevakningsman (ej tryckt notering). Det är nog inte en Albatrossare utan en svensk bevakningsman iklädd tysk uniform. Kortet kommer från en Skillingarydsfamilj.
Obegagnat 1917–1918.

Skillingarydsbon Aron Blansch (ej tryckt notering). Aron var svensk furir vid lägret och liksom många lät han fotografera sig iförd tysk sjömansuniform. Obegagnat 1917–18.

Glad Pingst. S.M.S. Albatross. Interneringslägret. Skillingaryd. Pingst uppmärksammades av tyskarna som sålde vykort även till allmänheten. Detta är skickat av "Johansson" till en kvinna i Slätthög i grannlandet Kronoberg.
Stämpel: 180518 (5 öre).

9. Soldathem

Det första soldathemmet – hus 3 – byggdes 1899 och invigdes 1900. Det flyttades 1914 till Jönköping där det finns kvar än i dag. Huset låg ungefär mitt på nuvarande Infanterigatan, alltså strax nordväst om lägret och intill Gro-pabäcken. I dag finns Gullbäckens förskola på denna plats.

1914–1928 låg soldathemsverksamheten nere men den återupptogs i en lokal på nuvarande Kaffegatan 2. Huset på Kaffegatan 2 finns fortfarande kvar men numera saknas övervåningen.

Omkring 1940 flyttades soldathemmet till musikkasernen – hus 152 vid Västra Lägret – men flyttades efter ett tag tillbaka till huset på Kaffegatan.

1954 togs ett nytt soldathem i bruk och här var det verksamhet fram till slutet av 1980-talet.

Från cirka 1988 blev det under ett antal år soldathem i den gamla musikkasernen – hus 152 – men hösten 1997 togs beslut att stänga för ”alltid”.

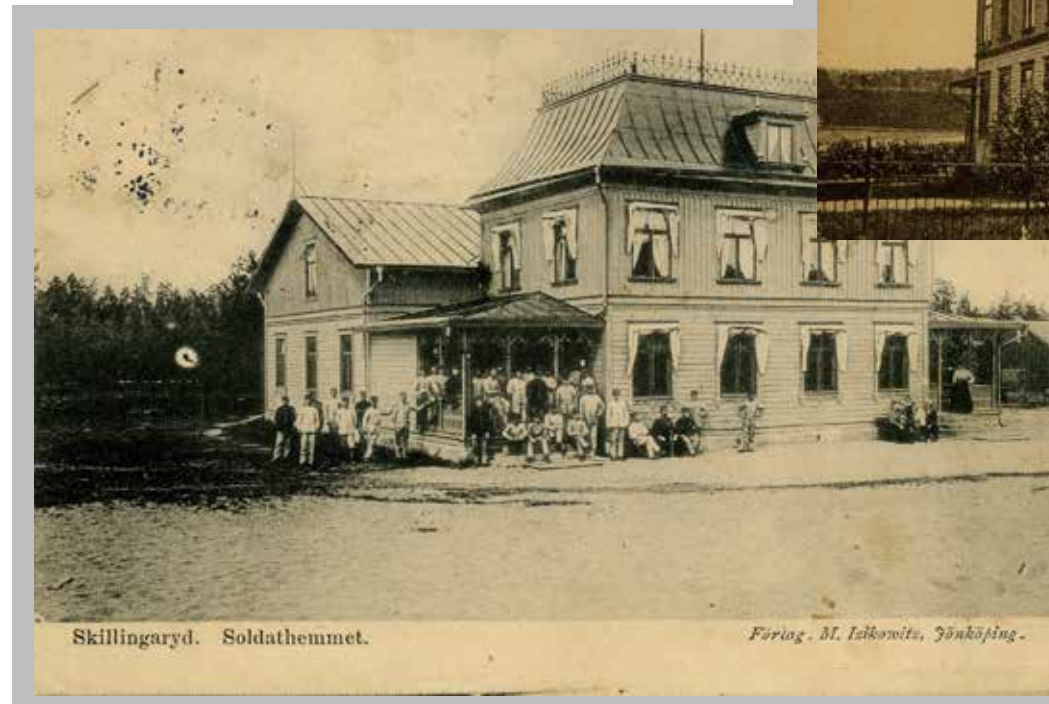
Soldathemmet i Skillingaryd. Detta är hus 3. I bakgrunden ser man ett par hus på Kaffegatan. Okänt förlag omkring 1901. Ofrankerat men adresserat till Fröken Maria Toll, Skillingaryd. Maria Toll var född den 1 oktober 1891 och dog den 16 juni 1981. Hon är begravd på Tofteryds kyrkogård utanför Skillingaryd. Vid Jönköpings Kristliga Ynglingaförenings vinterkonferens 1898 väcktes frågan om att bygga ett soldathem på Jönköpings regementes lägerplats i Skillingaryd. På sommarmötet samma år togs beslutet, och arbetet startade genast. Medlemmarna började med liv och lust samla in medel för ändamålet. Invigningen på annandag pingst 4 juni 1900 blev ”en stor glädjedag” som man entusiastiskt uttryckte sig. Det sattes in extratåg så att 300 deltagare kunde komma till högtiden från Jönköping, Huskvarna, Taberg, Norrahammar med flera orter. Jönköpings Kristliga Ynglingaförenings manskör sjöng, Jönköpings Absoluta Nykterhetsförenings musikkår spelade och apotekare Efraim Sandblom höll invignings-talet.

Skillingaryd. Soldathemmet. Förlag: M. Izikowitz, Jönköping. Stämpel: Jönköping: LBR – lådbrevbäring – 031026 (5 öre).

Soldathemmet. Skillingaryd. Kortet är taget efter 1905 då det inte längre är unionsflaggan som används. Till höger är det nog hus 4 som var vagnbod och sommarstall. Kortet är taget lite från sydväst. Snarlikt kortet till höger men nog taget 4–7 år senare. Foto: Bror Malmqvist nr 1829. Tryck: Omkring 1910. Obegagnat.

Skillingaryd. Soldathemmet. Soldaterna har lite ovanligt nog sina så kallade grötkläder på sig, vilket man inte kunde förvänta sig vid besök på Soldathemmet. Förlag: M. Izikowitz, Jönköping. Tryck: Jkpgs Lit. A-B. Arr. Omkring 1905. Stämpel: Skillingaryd 060831 (5 öre och välgörenhetsfrimärke).

Kungl. Jönköpings reg:tes Soldathem. När Jönköpings regemente lämnade Skillingaryd 1914 tog man med sig det då 15 år gamla soldathemmet som fortfarande står kvar i Jönköping. Tryck: Svenska Litografiska AB, Stockholm omkring 1920. Stämpel: Jönköping 1923 (10 öre).

Två kort med samma motiv men olika tryckupplagor
Soldathemmet. Skrif- och Lärum. Skillingaryd.
 Foto: Bror Malmqvist nr 1832.
 Stämpel: Skillingaryd 1914 (5 öre).

Interiör af Skrifrummet, Skillingaryd.
 Förlag: Något oklart då M. Izikowitz är överstrukt.
 Stämpel: Skillingaryd 100925 (5 öre).

Två kort med samma motiv men olika tryckupplagor
Skillingaryd. Soldathemmets stora hörsal.
 Foto: Bror Malmqvist nr 1834. Tryck: Okänt omkring 1910.
 Obegagnat.

Interiör af Predikolokalen, Stoldathemmet, Skillingaryd.
 Förlag: M. Izikowitz, Jönköping. Tryck: Okänt omkring 1910.
 Stämpel: Skillingaryd 100924 (5 öre).

Skillingaryd. Interiör af Soldathemmet.
 Soldathemsverksamheten i Skillingaryd hade religiös anknytning och den stora hörsalen var även predikosal. Det ansågs nog inte på något sätt konstigt då kyrkan och militären i alla tider varit nära förbundna.
 Förlag: M. Izikowitz, Jönköping. Tryck: Okänt omkring 1909.
 Stämpel: Skillingaryd 100914 (5 öre).

Soldathemmet Skillingaryd. Soldathemmet har varit lokaliserat på flera platser som i denna lokal – hus 152 – där det numera (2015) är butik – Tina och Översten. Lokalen är då som nu en del av Västra Lägre och förvaltas i dag av Fortifikationsverket.
 Foto och förlag: Hanna Näsholm. Hanna Näsholm hade pappers-, tidnings- och godisaffär med en kiosk utanför Storgatan 9 i Skillingaryd.
 Tryck: import – tryckt nummer 55. Stämpel: Skillingaryd LBR – lådbrevbäring, alltså kortet lagt direkt i brevlådan och inte inlämnat på postkontoret – omkring 1950 (10 öre).

Skillingaryd. Artillerigatan. Det här gatan fick det officiella namnet Tofterydsvägen men har senare bytt namn till Kaffegatan. Orsaken var enkel: det var kaffedoft överallt. Var och varannan familj öppnade upp portarna när det var militärer i Skillingaryd. Soldathemmet var ett tag inrymt i tornhuset längst bort på gatan, huset ovanför häst och vagn. Obegagnat omkring 1920.

Soldathemmet, Skillingaryd. Ett hus som ser annorlunda ut i dag. Tornet har rivits. Adressen i dag är Kaffegatan 2, alltså längst åt öster på denna gata. Granne åt öster är motorvägen E4. Förlag: Okänt (äka fotografi) Stämpel: Skillingaryd LBR – lådbrev, alltså lagt direkt i brevlådan – 431002 (10 öre).

Soldathemmet. Skillingaryd.
Tryck: Okänt (äka fotografi)
Stämpel: PKP 55 640927 – stämpel i tågets postkupé på sträckan Halmstad-Nässjö (30 öre).
Avsändaren heter Bengt Hansson och var förlagd vid Skillingaryds Läger.

Soldathemmet. Skillingaryd.
Tryck: Okänt. Stämpel: Obegagnat.
Detta kort är identiskt med det intill men det är kolorerat, vilket var ganska vanligt på framför allt 1950-talet.

Skillingaryd. Soldathemmet. Från dåvarande Kungsgatan norrut invid de militära förråd som låg här.
Tryck: E. Danielsson AB, Genevad. Kronocrom. Nummer 7881.
Obegagnat omkring 1970.

10. Lagan

Den 23 mil långa Lagan från trakten av Taberg ned till Laholm rinner i utkanten av Skillingaryd där den har haft stor betydelse för militären men också för befolkningen i övrigt.

1880 stod det enligt följande i en bok av överfältsläkare Edholm: ”I Lagan finns badställe för trupp och officerare. Få svenska mötesplatser torde förete så många fördelar med riklig vattentillgång och friskt vackert läge.”

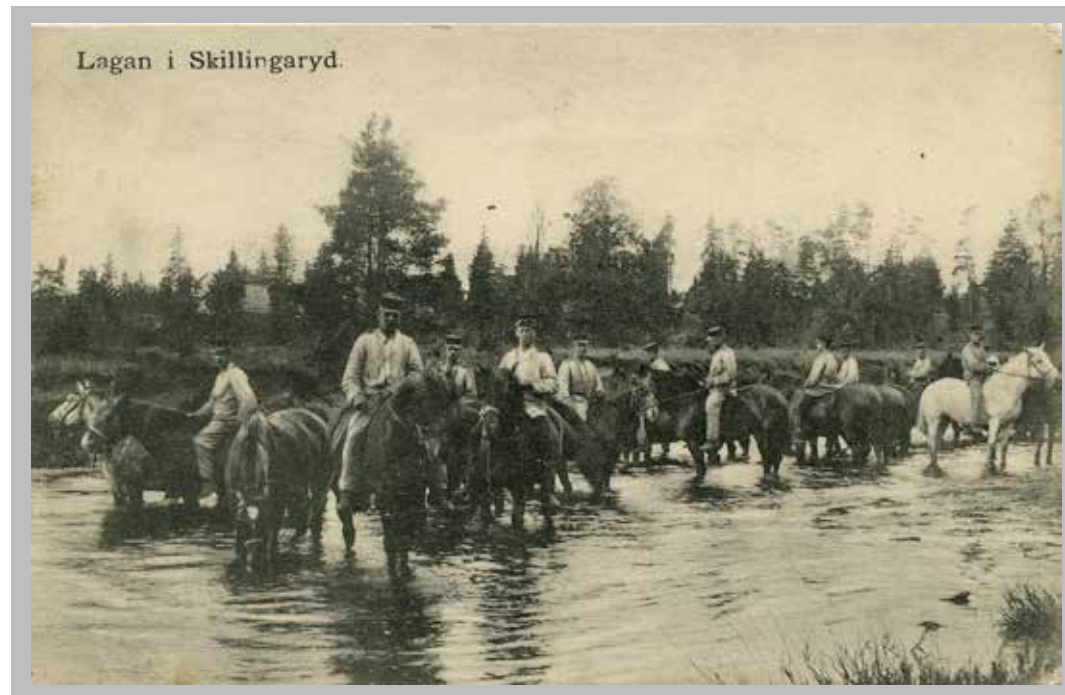
Numera används Lagan vid Skillingaryd i mycket liten omfattning. Militären har inte längre några hästar som behöver vatten och samhällsborna badar inte sedan årtionden tillbaka i Lagan. Man har valt andra badplatser.

Vattnet som sådant spelar inte så stor roll men väldigt nära, på militärens mark, pumpar kommunen upp sitt vatten.

Däremot använder militärens ingenjörstrupper vid vissa tillfällen den utbyggda Fågelforsdammen för broslagning.

Lagan är dessutom en naturlig gräns mellan militärens två läger, Östra och Västra.

Än mer markant skiljelinje är i dag motorvägen E4 som går alldeles invid Lagan – väster därom.

Lagan i Skillingaryd. Miltiären använde Lagan för ”vattning” av hästarna.
Förlag: Bror Malmquist.
Tryck: C.L- Kholm 1110 omkring 1910. Obegagnat.

Skillingaryd. Badplats. Detta är vid Lagan med bron över densamma och några av husen vid Åbron, eller som det egentligen hette Östanå. I folkmun sa man ofta Brooklyn, alltså på andra sidan bron.
Förlag: M. Izikowitz, Jönköping. Tryck: Jkpg. Lit. AB. Arr omkring 1910.
Stämpel: Skillingaryd 070927 (5 öre).

Lagan vid Skillingaryd – utan tryckt notering. Det kan vara ett brobygge.
Förlag: Privattaget. Tryck: Omkring 1915. Obegagnat.

Skillingaryd. Badorten. Säger man att Skillingaryd 100 år senare är en badort undrar nog folk om man är riktigt klok. Men 1910 och säkert långt före och senare var det populärt att bada här vid Lagan.
Förlag: M. Izikowitz, Jönköping. Tryck: Jkpg. Lit. AB. Arr omkring 1910.
Stämpel: Skillingaryd 140423 (5 öre).

11. Flyg

Skillingaryds flyghistoria börjar egentligen med S.A. André som nödlandade med sin ballong vid Malmbron utanför Skillingaryd den 26 februari 1894. Det gick förhållandevis lyckligt för Andrée den här gången.

Nästa flyghändelse i bygden lät vänta på sig till den 18 september 1913 när fransmannen Maurice Chevilliard landade på Slätten i Skillingaryd. Han hade startat i Halmstad. Målet var Jönköping men man valde att landa i Skillingaryd då hans passagerare Hugo Sundstedt inte ville riskera något – man var tydligen inte riktigt säkra på kursen.

Den 17 juni 1914 landade det första militära flygplanet i Skillingaryd och nu inleddes en era med militärt flyg i Skillingaryd som faktiskt pågår än i dag.

Dagen efter landade löjtnant von Porat i Skillingaryd. Han stannade till nästa dag men starten blev inte så lyckad. Planet störtade och von Porat skadades allvarligt med sex månaders sjukhusvistelse som resultat. Passageraren klarade sig dock bättre. Nya landningar i Skillingaryd skedde flera gånger denna junimånad.

Den 19 juli 1916 hände så det olyckliga. Karl Mannström med löjtnant Kruse som spanare störtade vid Lilla Spänneberget på skjutfältet och båda omkom.

Den 14 juni 1917 var det dags för en ny flygolycka men utan dödlig utgång. Dagen därpå var det en ny flygolycka och då dog en av de två i planet.

Skillingaryd har dock inte bara varit dödsolyckor. I flygets barndom var orten en av de mer betydelsefulla i landet och var länge både militär och civil landningsplats.

Flyghangaren stod klar 1918 men den förstördes genom troligen mordbrand den 6 april 2010 och byggdes inte upp igen.

Flygplan på Slätten i Skillingaryd (ej tryckt). Det första flygplanet har landat i Skillingaryd 1913. I bakgrunden ser man några militära byggnader invid Slätten.

Den allmänna uppfattningen är att den första landningen över huvud taget med en flygmaskin i Skillingaryd ägde rum den 18 september 1913. Platsen för denna tilldragelse var Slätten på västra sidan om Lagan. Det var den franske flygaren Maurice Chevilliard som landade här. I planet fanns också den svenske flygpionjären Hugo Sundstedt. Okänt förlag 1913. Obegagnat.

Heinkel 55 A från Västerås, troligen 1930–35 och eventuellt på Fågelforsdammen i Skillingaryd. Det är i vilket fall som helst ett kort med lokal militär anknytning då är skrivet av Edwin som var på Skillingaryds Läger.

1930-talet kom att bli höjdpunkten i Skillingaryds flyghistoria. I boken Vingar över ljungheden som gavs ut i Skillingaryd år 2009 berättas om en rad landningar, starter och olika övningar. Det förekom också mycket ballongflygningar över Skillingaryd.

Det var framför allt åren 1935–1938 som det var ett stort antal flygövningar i Skillingaryd. Som exempel kan nämnas att det i maj 1937 var provbombfällningar över skjutfältet. Bombplanet var av typ B3 (Junkers Ju 86).

Starter och landningar har fortsatt och nämnas kan att kung Carl XVI Gustav så sent som 2006 steg ur en helikopter som hade landat på Skillingaryds skjutfält. Stämpel: Skillingaryd cirka 1935 (5+5 öre).

Skillingaryds järnvägshotell. Vårt finaste byggnadsminne från järnvägsperioden.

Någon frågade varför Carl Svensson hade målat hotell på taket vid sitt järnvägshotell och svaret kom snabbt: Det är för flygarnas skull. När de landar här ska de ha sett vilket hotell de ska ta in på.

Äkta fotografi. Foto: Okänd cirka 1912 och här i form av ett nytryck kring 1985. Obegagnat.

Allt om Skillingaryd – www.skillingaryd.nu. Ett collage med 20 bilder och s upp till höger visas att flyg fortfarande gäller i Skillingaryd med en helikopter över Slätten. Ytterligare ett par av fotografierna har militär anknytning.

Foto: Per Bunnstad 1978–2004.

Tryck: Skilltryck AB 24 juni 2004. Upplaga: 2.000.

Utgivare: Finnveden Information AB/www.skillingaryd.nu. Stämpel: Obegagnat.

Flygplan som kraschat på Slätten i Skillingaryd (ej tryckt).
Okänt förlag 1914. Obegagnat.

Flygplan som kraschat Slätten i Skillingaryd (ej tryckt).
Okänt förlag 1914. Obegagnat.

Flygolyckan 1916 (en noterat på korten). Här ser man att fotografens två olika kort egentligen kommer från en och samma exponering.
Okänt förlag 1916. Obegagnat. Fotografen har stått i stationshuset och tagit en bild rakt österut på Stationsgatan. Huset till vänster är Åkerstigs och följs av Stora Hotellet och Jonssons Konditori. Längst bort till höger vid nuvarande Stationsgatan 3 syns byggnadsställningar vid det hus som var helt klart 1916. I detta hus finns det i dag lägenheter och kontor för Sveriges Filatelist-Förbund.

Flygolyckan 1916 Skillingaryd (notering med blyerts).
Okänt förlag 1916. Obegagnat.

Flygolyckan 1916 Skillingaryd (ej tryckt).
Okänt förlag 1916. Obegagnat.
Fotografen har stått i stationshuset och fotograferat åt norr. Huset längst till vänster är kvarnen som revs så sent som 1995 för att ge plats åt ett sexvånings bostadshus.

Flygplan som kraschat i Skillingaryd (ej tryckt).
Okänt förlag 1916. Obegagnat.

12. Framför och bakom kameran

Det allra viktigast för att få fram ett vykort är att någon fotograferat, tecknat eller på annat sätt framställt något. Den dominerande vykortsfotografen i Skillingaryd i början av 1900-talet var Bror Malmquist som föddes för 150 år sedan, den 13 mars 1865 och som dog när han var kring 70 år.

Även brodern Robert Malmquist var verksam som fotograf och det var han som etablerade sin rörelse redan 1876. Lillebror Bror blev också intresserad men tyvärr finns det inte mycket nedtecknat om

deras liv och leverne. Däremot har utställaren här i sin ägo bland annat hans kamera med stativ och lite plåtar. Det är med anledning av att jag bott i Bror Malmquists tidigare hus i 17 år (1962–1979) och det är sådant som hade sålts på auktion efter Bror Malmquists bortgång.

Bror Malmquist var den som tog de flesta bilderna när kung Oscar II gästade Skillingaryd en sommardag 1895 och därefter kunde han titulera sig Kunglig Hoffotograf.

Bror Malmquists fotografi-ateljé. Skillingaryd.

Stämpel: PKXP No 55 B 021109 – i postkupéexpeditionen på tåget Halmstad-Nässjö (5 öre).

Tre militärer (ej tryckt notering). Fotot är troligen taget i Bror Malmquists ateljé – med ledning av golvet. Meniga från A6 – nr 12 på axelklaffarna – i uniform av modell Ä. Obegagnat omkring 1910. Stämpel: PKXP No 55 100927 – i postkupéexpeditionen på linjen Halmstad-Nässjö (5 öre).

Fyra militärer (ingen notering på kortet). Fotot är taget i Bror Malmquists ateljé,

Stämpel: Skillingaryd 070804 (5 öre).

Mönstring i Skillingaryd (ingen notering på kortet). Fotot är taget i Bror Malmquists ateljé.

På kortet återfinns bland andra Gunnar Blansch. Obegagnat omkring 1922.

14 officerare (ej tryckt notering). Underbefäl från Jönköpings regemente – nr 12 på axelklaffarna. Kortet är taget i bersån hos Bror Malmquist. Man skimtar ett par av de förnämliga husen på nuvarande Åkersvägen i Skillingaryd. Stämpel: Skillingaryd 030928 (5 öre).

Två militärer (ej tryckt notering). Fotot är taget i en ateljé men det är klarlagt vilken.

Stämpel: Gislaved 131016 (5 öre).

Bror Malmquist utbildade sig till fotograf i Amerika och han återvände till Skillingaryd där han flyttade in i det pampiga tornhuset på Södra Järnvägsgatan 6, som ses på sidan 35. Här hade sin ateljé och från balkongen tog han många klassiska foton över Slätten.

Det fanns fler fotografier i Skillingaryd från cirka 1900 och framåt men få verkar ha ägnat sig åt vykortsfotografering. Däremot tillkom efter hand rikstäckande företag som Almquist & Cöster, Hartmans Kortförlag, EEE i Tranås och Pressbyrån.

Slätten 1896 och den vita linjen var huvudvägen genom samhället, den som senare kom att kallas riksettan och E 4:an. I dag säger man mest Storgatan och Södra Vägen.

Ibland kan man finna både vykort och riktiga fotografier av exakt samma bild. Bror Malmquist tog fotot från sin balkong på Södra Järnvägsgatan och här hade han en fantastiskt vy ut mot Slätten, den tidens exercisplats. Slätten används än i dag för både civil och militär verksamhet men har naggats i kanten.

Ge akt på olika tryck av de två vykorten med rött tryck på det ena. Detta kort är tryckt i Tyskland: Ljust. Rud. Bellander, Hamburg. Båda är tryckta omkring år 1900.

13. Drabbade av skjutfältet

Trots sandjorden var det blivande skjutfältsområdet populär odlingsmark. Det bodde flera hundra personer som fick lämna sina hem på grund av att Skillingaryds skjutfält anlades eller utvidgade. De flesta fick flytta redan före sekelskiftet 1900 eftersom skjutfältet togs i bruk 1898. Det har senare varit ett flertal utvidgningar i framför allt trakterna kring Tofteryd.

Militärens metoder mot befolkningen var inte alltid de

renhårigaste och vid vissa tillfällen hade man bulvaner som köpte upp mark. Allt medförde ett hat mot militären och det gjorde att det inte var svårt att mobilisera när den senaste stora skjutfältskampen drog igång på allvar i början av 1970-talet. Denna gången gick faktiskt befolkningen segrande ur striden. Senare har dock militären satt befolkningen på prov igen genom mindre utvidgningar då exempelvis boende i Holma och Studstorp fått lämna sina hem.

Bröllop i Holma. Det är Karl och Ester Gustavsson som gifter sig. Karl var född 1892. Holma ligger skjutfältsmark och huset revs senare. Obegagnat omkring 1920.

Spex på Bygget på blivande skjutfältsmark midsommar 1920. Obegagnat.

Soldaten Karl Alfred Jarl med hustru Emeli Maria Andersdotter samt barnen Alma, Herman, Oskar, Gustav, Ester, Jenny och Agnes framför soldattorpet nr 77, Hultsgärde, Mo härads kompani.

Detta är på mark som blev skjutfältsmark. Även om inte den indelte soldaten drabbades av skjutfältet som sådant så var det ofta tufft för familjen och alla som skulle se till att familjen fick försörjning.

Den indelte soldatens liv är för övrigt huvudtema för Miliseum som är det militära museet i Skillingaryd.

Förlag: Kamratföreningen Norra Smålands Regemente, Eksjö. Tryck: Eifels, Eksjö. Obegagnat omkring 1980.

Hälsning från kommunen
där hjulen alltid snurrar

Tofteryds kyrka med skolhus och en äldre mangårdsbyggnad. Kortet gavs ut i anslutning till de Tofterydsdagar som hölls för att manifestera mot planerna på en utvidgning av Skillingaryds skjutfält. Blyertsteckning: Lasse Olsson, Skillingaryd, 1990. Utgivare: Jönköpings Posthistoriska Förening 1990. NRS Media & Tryck, Jönköping. Obegagnat.

Levande landsbygd. Midsommarfirande på Tallnäs (dolt här), Tofterydsdagen 5/7 1996 och vildmarksbyn, Kylås. Tofterydsdagen tillkom för att manifestera mot en utbyggnad av Skillingaryds skjutfält.

Foto: Bertil Pettersson (Tallnäs) och Per Bunnstad. Tryck SSW Tryckeri AB 5/6 1997. Upplaga: 4.000. Utgivare: Östbo Historiska Sällskap/Vaggeryds kommun. Ofrankerat.

14. Militären kommer och går...

Militären har kommit och gått genom århundradena på Slätten i Skillingaryd. Fram till 1880 var det ridande eller i hästdragna vagnar som gällde. Eller kanske marsch. 1880 kom järnvägen till Skillingaryd och det blev en stor förändringen. Militären hade lättare att komma och lämna Skillingaryd. Olika truppslag har avslöts varandra. Här fanns exempelvis skjutskolan åren 1903–1948 och politiker med flera protesterade mot att man inte fick ha kvar denna verksamhet.

Även människor som följt militären har kommit och gått. Förr var det ganska vanligt att en del närmast livnärde sig i och omkring förläggningen, kanske lite jämförbart med de tiggare från framför allt Bulgarien som syns utan vissa butiker i Skillingaryd i dag. Byggnader har också kommit och gått. De senaste exempel är bara några år gammalt: Soldattorpet vid I12 i Eksjö som sedan 2009 finns på Slätten i Skillingaryd.

Beväringen reser från Skillingaryd. Ett av Skillingaryds äldsta vykort, troligen från 1892. Stämpel: PKXP No 55 – stämplat i postkupéexpeditionen på tåget Halmstad - Nässjö 021214 (5 öre).

Mobiliseringen 1914. Påstigning på Slätten Skillingaryd (bläcknotering). Obegagnat 1914.

På tjugotalet hade Jönköpingsoriginalen ett kvinnligt inslag att bjuda på: "Stolla Hedda".

På tråddrageriet i Elgebo i Åkers socken strax utanför Skillingaryd föddes 1839 en flicka som fick namnet Hedvig Petersdotter. Men hon var mest känd under namnet Stolla-Hedda. Hon var en av flera original som rörde sig vid militärförläggningarna i Skillingaryd för där kunde det vankas både allmosor och mat. När Jönköpings regemente flyttades från Skillingaryd till Jönköping 1914 var Stolla-Hedda en av dem som följde med. Förlag: Yngve Magnor, Jönköping. Obegagnat omkring 1955.

Jönköping, Kungl. Jönköpings Reg:tes marsch genom staden den 8 Okt. 1914. Förlag: Halls Bokhandel. Tryck: Svenska Litografiska AB, Stockholm. Obegagnat.

Kungl. Norra Smålands regemente I 12 Eksjö. Soldattorpet. I 12 i Eksjö tog över ansvaret för Skillingaryd Lager när A 6 lades ned 1985. Senare lades också I 12 ned och numera ansvarar Ing 2 från Eksjö. När det blev aktuellt att anlägga militärmuseet Miliseum i Skillingaryd blev en del att flytta soldattorpet vid Sjöängen i Eksjö till Skillingaryd där det uppfördes 2009. Förlag: E. Danielsson, Genevad. Foto: Falks Eksjö. Stämpel: Obegagnat omkring 1975.

15. Skjutfältet består...

Vi skriver 2015. Det är nya tider jämför med hur många minns militärens tydliga närvaro i Skillingaryd. Det är inte var dag man ser en militär på samhället längre och på militärförläggningen finns i dag bara ett par fast anställda. Man har ingen platschef i Skillingaryd utan den ansvarige utgår från Ing2 i Eksjö.

Allt är dock inte över: det övas fortfarande på Skillingaryds skjutfält även om det av besparingsskäl är i mindre omfattning.

Skjutfältet är dock en källa för rekreation och skådespel när det gäller fågel, rådjur, älg, skog och mycket annat.

Skillingaryd har också fått äran att ha ett av Sveriges nya militära museer, här kallat Miliseum – öppnat hösten 2013. Här möts dåtid och framtid. Genom olika arrangemang och evenemang ges inblick i en historia som alltid är värd att uppmärksammas: hur grymt det är med krig och samtidigt hur viktigt det är att förvara sitt land.

Det dånar än i dag då och då från Skillingaryds skjutfält men nu är det inga krigsförband längre utan fredsbevarande styrkor som gör sin plikt hemmavid eller så övas det för att en svensk soldat i ett fjärran land ska hjälpa ett land i brand.

Skillingaryds skjutfält består säkert i ännu flera hundra år...

Swedish Wildlife Collection. Mattias Bokinge är en av dem som har stor förkärlek för Skillingaryds skjutfält. Hans skjutvapen är inte Haubits 77 eller AK4 utan kameran. Bilden med orrarna är tagen på skjutfältet.

Foto: Mattias Bokinge. Tryck: Tida Reklam AB. Ofrankerat omkring 2010.

Bokinge.se. Motiv från skjutfältet. Skjutfältet lockar många då här finns en flora och fauna utöver det vanliga och en mängd vilda djur. Denna bild är tagen i närheten av skjutfältet, inte långt från Härån. Foto: Mattias Bokinge. Stämpel: Ofrankerat omkring 2010.

Skillingaryds Läger. Haubits 77, Östra Lägret och Karoliner på Västra Lägret.

Foto: Bertil Pettersson (Karoliner 1995) och Per Bunnstad (Haubits 1997 och Östra Lägret 1996).

Tryck: SSW Tryckeri AB 5 juni 1997. Upplaga: 4.000, Utgivare: Östbo Historiska Sällskap och Vaggeryds kommun. Ofrankerat.

Skillingaryd. När man ska presentera Skillingaryd är det ganska givet att det blir ett eller flera militära inslag. Skillingaryd är än i dag en militärort.

Foto och förlag: Mattias Bokinge/bokinge.se.

Ofrankerat omkring 2013.